

Ofirmarea

Fondatori :
Const. Gh. Popescu
și
Octavian Ruleanu

Anul IV. — No. 2—3.

FEBR.—MART. 1939

I. RENTEA:

Ciobănașu

In acest număr semnează :

ION H. Munteanu
PETRE PĂULESCU
LUCIAN BRETAN
EM. PAPAZISU
D. HINOVEANU
MARIA A. DEMIAN
GEORGE ȘOIMU
I. UVANOVE
C. PĂRLEA
TITUS BILȚIU
OCTAVIAN RULEANU
STELIAN SEGARCEA
VICTOR MOIȘ
ELEFTERIE BEOCA
VASILE GAVRIȘIU
D. CINOVA
CONST. GH. POPESCU

Exemplarul Lei 15

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu

și

Octavian Ruleanu

SPRIJINITORII REVISTEI: dr. Ștefan Anderco, dir. Augustin Baci, prof. Gavril Barbul, dr. Lucian Bretan, farm. Alexe Nan, dr. Ioan Pogăciaș, ing. Zeno Spârchez, dr. Eugen Seleş.

Colaborator artistic: I. Rentea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

- Rugăm stăruitor pe toți cititorii noștri să binevoiască **a ne achita abonamentele.**
- Redacția și Administrația Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari	— — — — —	Lei 150
De sprijin	— — — — —	„ 300
Pentru instituții	— — — — —	„ 500
Exemplarul	— — — — —	„ 15

Afirmarea

Literară—Socială

SPRIJINITĂ DE „ASTRA”, DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 2-3. — FEBRUARIE—MARTIE 1939

A patra șezătoare literară organizată și ținută de revista noastră

Duminică 5 Martie c. la ora 11½ a. m. s'a ținut, în sala teatrului orașenesc din loc, cea de-a patra șezătoare literară organizată de slujitorii devotați ai revistei noastre, AFIRMAREA.

Prilejuitoare de înfrățire românească și de înălțare spirituală, șezătoarea s'a bucurat de atenția unui public pricepător al cărui număr a întrecut capacitatea sălii. Acest fapt dovedește, pe de-o parte, necesitatea și obișnuința unor astfel de preocupări liniștitoare și întremătoare, iar pe de alta, simpatia și încrederea de care AFIRMAREA se bucură în rândurile acelorora din mijlocul cărora a răsărit și în mijlocul cărora se sbuciumă.

Pe scenă, în fața unei mese, se găsește scriitorul IOAN COLFESCU DELATURDA, Președintele U. Z. R. din Transilvania, înconjurat de dñii: prof. dr. EUGEN SELEȘ dir. Liceului M. Eminescu, CONST. GH. POPESCU și OCT. RULEANU redactori ai revistei și AUGUSTIN DRAGOMIR redactorul șef al ziarului cotidian CONȘTIINȚA ROMÂNĂ.

Cel dintâi vorbește dl profesor dr. EUGEN SELEȘ, directorul liceului Eminescu și Președinte al Despărțământului județean al Astei. Domnia-sa apreciază munca și talentul celor doi redactori ai AFIRMĂREI, CONST. GH. POPESCU și OCTAVIAN RULEANU, evidențiind râvna și entuziasmul cu care au condus până azi, în al patrulea an de existență această unică revistă. În cuvinte deosebite relevă prezența scriitorului IOAN COLFESCU DELATURDA, Președintele U. Z. R. din TRANSILVANIA, care înțelegând rostul unor astfel de manifestări, s'a alăturat, cu frumoase intențiuni, tendințelor urmărite de revista AFIRMAREA.

DI AUGUSTIN DRAGOMIR redactorul șef al cotidianului local, CONȘTIINȚA ROMÂNĂ, salută în numele presei și al membrilor U. Z. R. din TRANSILVANIA — Uniune din care în afară de dsa, mai fac parte din județul nostru dñii: MIRCEA LAȚIA, red. la CONȘTIINȚA; GH. CRIȘAN dir. proprietar al ziarului CRONICA din Baia-Mare; CONST. GH. POPESCU și OCT. RULEANU redactorii AFIRMĂREI — pe Președintele Uniunii Ziaristilor Români din Transilvania, reliefând în acelaș timp personalitatea conferențiarului de azi IOAN COLFESCU DELATURDA.

Șezătoarea propriu zisă o deschide

dl CONST. GH. POPESCU,

redactor al Afirmării care, evocând individualitatea autorului de față și analizându-i operele, spune următoarele:

Dacammelor și Domniilor,

Vremurile pe cari suntem sortiți să le înfruntăm, ne osteneșc tot mai mult nervii. Liniștea recreatoare serios stingherită de diversitatea incertitudinilor, opune vieții tihnite, necurmte și tot mai insistente amenințări, roade ale unor neastâmpărate, uneltitoare și atâțătoare revendicări. Lumea, robită de griji, stăpânită de intrigi și asaltată de vulgaritate, se iscodește fără pic de decență, se subminează fără scrupule și se urmărește cu tendinți de exterminare.

În astfel de împrejurări, neprevăzutul fiind în elementul său, îngrijorările sunt o îndreptătită justificare a stărilor surescitate. Pare deci firesc să se deteste orice alte preocupări intelectuale pentru a se promo-

va, de unii, interese materiale pur egoiste, urmărite și exploatare uneori până la repulsie, preferindu-se și încurajându-se, în același timp, de alții, doar ameliorarea grijilor și-a greutatea strict familiale.

Indeletnicirile de natura acesteia de față, indeletniciri prin intermediul cărora slujitorii **Afirmării** au mai avut cinstea și plăcerea de a se întâlni, în câteva rânduri, cu publicul intelectual sătmărean, asemenea indeletniciri, nu știm dacă nu întâlnesc cumva astăzi, în conjuncturile amintite, reflexul vreunui sentiment de îngăduitoare compătimire ori de superioară ironie. În orice caz, pentru noi cei ce însuflețim — de foarte multe ori în condițiuni absolut neprielnice spiritului — o publicație cu aport modest, dar real, bine definit și categoric în lumea râvnită a slovelor și-a disciplinei de gândire; pentru noi slujitorii **Afirmării**, obișnuiți a nu îngădui clipelor să fugă fără a ne lăsa și urme cu bune amintiri, e o deosebită satisfacție de a ne întâlni și-acum, în al patrulea an de drumetie pe calea gândirilor înălțătoare cu acelaș public încurajator, credincios și înțelegător al rostului sufletului său și-al năzuințelor noastre.

Dar satisfacției de a ne întâlni din nou eu dvoastră, și pentru a patru oară în realizările noastre, se alătură onoarea de avea pentru prima dată între noi și alături de noi un scriitor de talia dlui **I. Colfescu Delaturda**, dir. revistei România Eroică și Președinte al **U. Z. R.** din Transivania.

Am zis numai scriitor fără a mai adăuga acestei nobile și uzurpate etichete nici un alt adjectiv ce-o însoțesc de-obicei. Socotim că nu mai e nevoie de nici un fel de atribute, pentru că ne dăm seama cât de rară este sămânța din care răsar scriitorii, adevărații scriitori, și cât de puțin cultivată e la noi această seminăță atunci când atotputernicia se îndură a ni-o scoate în cale. Dsa face parte din rarul șireag de creatori ce n'au confundat niciodată literatura cu simplul fapt de a scrie; nu s'a inspirat dela nici un „maestru“ consacrat de „cenacluri“ prin umilitoare stăruinți; nu s'a înconjurat de „grupări“ spre a-și face trambulină literară și nu s'a consacrat susținut prin impudicul sistem al auto-interviurilor plătite.

Nesensibilizat de mofturile presupuse distinse și indispenabile atâtor amar de „literați“ ori de „instruiți“, autorul **Ioan Colfescu Delaturda** s'a ridicat la autoritatea

consacratore a scriitorului, impus de temeinicia operelor dsale, opere bazate pe observații severe și curajoase, culese din viața trăită, în cari ni s'au dezvoltat, prin exemplul faptei înălțătoare, adevăruri susținute de intense și juste reflexiuni, pentru a ni se reda prin fraze simple dar frumoase și corect expuse, concluzii bine gândite.

Doamnelor și Domnilor,

Dacă lectura este lăsată și e necesar să fie lăsată la îndemâna și gustul fiecăruia, ea fiind socotită ca o „săltare din vulg“, scrisul nu poate aparține oricui. Fiind socotit „un apanaj de noblețe“, îngrădirea lui, — așa cum îngrădit este vinderea sării, a alcoolului ori tutunului, — ar trebui să fie una din elementarele preocupări ale acelor în grija cărora cade. Și-ar trebui pentru că, indeletnicirea scrisului presupune, pe lângă anumite însușiri, o continuă prietenie cu slova de orice fel, o înțelegere a puterii ei și o perfectă cunoaștere a legilor ei. În această privință regretatul **Zarifopol**, seria cândva, prefațând o serioasă lucrare ce-a făcut zgomot la timpul ei, că: „**scrisul n'ar trebui îngăduit decât acelor ce au în ur-**

POPAS ÎN LUT

de ION HORIA MUNTEANU

Deplâng legende, în vis, lângă noi
Ascultă în ritmul apusului clar,
Și din unda de argint împletește
Șireaguri de perle și mărgăritar.

Pe mâna-ți albă, de gheață,
Și lângă tâmpla 'n cearcăn de lună,
Ascultă cum urcă un cântec de iele
Și plânsul de ape, prin pâlpii de-alamă, cum
[sună.

Nu vezi prin pădurile veștede'n toamnă
Doar cerbul își plânge imaginea vie
Și poate ninsoarea cu fete de sânge
Amintirea în liniște mie.

Atât îți va rămâne în zori:
O lacrimă și-un vis, cum un cântec,
Inima-ți sfârtecată în lut
Va piguli-o nopțile pentru descântec...

ma lor cel puțin trei generații de știutori de carte“.

Am făcut această observație introductivă la cele ce urmează a vă expune, cât mai condensat pentru a nu vă încerca răbdarea, conduși de faptul că, din cauza anumitor intruși tolerați și organizați în tabere cu tendinți de susținere și tămâiere reciprocă, se știrbește reputația literilor, înăbușându-se cunoașterea adevăraților împletitori de slovă, cum e și în cazul nostru de-acum cu scriitorul pe care vi-l vom prezenta independent de prezența dsale aci. Vi-l vom prezenta absolut independent știut fiind că „**omului inzeștră, cu adevărat talent, îi este absolut indiferentă judecata altuia despre operele sale; el are atâta încredere în puterea lui de expresie, încât și când se aude lăudat și când se aude criticat, în fața și-a aplauzelor și-a bârfirilor ori indiferenței, el își râde în barbă sigur fiind că foarte rar îl poate pricepe cineva mai bine și-l poate aprecia mai exact decât se pricepe și se apreciază el însuși**“.

(Caragiale — Talentul.)

Dl. **Ioan Colfescu Delaturda** e un scriitor cu substanța în el însuși. Veți recunoaște că într'un covârșitor procent marea majoritate

a muritorilor își capătă substanța dela lumea dinafară. Fostul consilier al Curții de Apel din Cluj, fiind încă din adolescență prieten și admirator al slovei, cunoaște astăzi temeinic tainele scrisului. Cu toate acestea, prin aceste părți, e cunoscut și apreciat mai mult prin situația socială de procuror al Curții de Apel din Cluj — **ca și cum o diplomă ori o suprafață socială ar indica vreo valoare personală, vreo tărie de caracter ori cine știe ce deosebite însușiri** — decât prin operele cu care a contribuit la reabilitarea, îmbogățirea și variația creațiilor literare românești. E o nedreptățire pe care mulți nu se trudesesc s'o pătrundă, pe care autorul de față o suportă îngăduitor, dar pe care noi ne-am hotărât, precum vedeți, a o desvălui.

Activitatea dsale de scriitor a fost răslătită în diverse publicații reliefate ca monitor de prestigiu, e continuată de-un timp prin propria revistă **România Eroică** și are ca elemente de susținere o serie de prețioase lucrări apreciate elogios și categorisite ca fiind străbătute de o vigoare filosofică de către personalități ca: **Rădulescu Motru, I. Lupaș, S. Mehedinți, N. Cartoian, G. Crăniceanu, Seișanu** ș. a. personalități cari nu subscriu orice și care nu se pretează la acte de complezență când e vorba de prestigiul științei ori reputația operilor noastre de artă.

Stimulat de vocație, scriitorul de azi debutează în lumea gândirilor compactate, înaintea existența ființei noastre, cu lucrarea de adolescență „**Fericirea Pământescă**“ apărută în 1902 în tipografia Astei din București, seriere prin care lasă să se întrezărească acelor cu autoritate dela masa literilor de-atunci, abilitatea meșteșugarului în domeniul slovei. Mai târziu, prin studiul „**Viața, Morală a Popoarelor și Războiul Mondial**“ studiu pe cât de instructiv pe atât de interesant, dominat de ideea că „**în viața popoarelor contează forța lor morală, iar nu cea brutală și că în dezvoltarea lor în cursul istoriei totul este datorit acestei forțe morale iar nu deslănțuirii instinctelor primitive**“, autorul „analizează cu măiestrie și competență, concepția popoarelor latine“ pentru a ajunge la profetia luminoasă și deosebit de actuală a concluziei: „**Ne găsim în fața a două concepții diferite. Concepția germano-ungurilor, eșind din instinctele primitive ale omului, și cea a apusului, fiind fructul experienței civilizației de mii de ani. Cea din urmă reprezintă reflexia,**

SOARTA

de **PETRE PAULESCU**

Hm! Petre Paulescu, biet poet
Cu verighetă de baladă 'n deget;
A mășgălit pe scoarțe de caet
Și-a scris și-a șters elanuri, fără preget.

Și-a adunat în manuscris necazuri
Și s'a 'mbătat cu vorbe violete:
Nevoi? — el le-a trecut ca pe părleazuri
Și a secat cascade de regrete.

A scris poeme multe... să ie 'numeri
Și'n scrisul zilnic a 'njurat jidanii;
Azi e bătrân că umbre-i plâng pe umeri
Și'n cuiul vremii își atârnă anii.

Prin luminișul vârstei mele sure
Aleargă stoluri grele de văpae;
Las reculegeri negre să mă fure
Și friguri seci să mă îmbrace 'n strae.

solidaritatea socială și internațională, cealaltă reprezintă egoismul primitiv, una reprezintă viitorul și alta trecutul“.

Pe urma merituasei „**Vieți Morale a Popoarelor și Războiul Mondial**“, autorul ei ni se dovedește în adevăr un psiholog serios, un observator rafinat dublat de un spirit critic de superioară factură.

„**RĂZBOIU ȘI CIVILIZAȚIE**“ e o lucrare prilejuitoare de neconținută meditație și-o socotim indispensabilă oricărui bun român. Apariția ei îl găsește pe Președintele de azi al U. Z. R. din T. consacrat. E o mostră de înțelepciune și curaj „un rezumat de fapte constatate, de realități sufletești și istorice“ analizate meșteșugit „pentru a înălța pe cititor la un nivel superior de idei, de simțiri și de aspirațiuni.“

Izvorită pe urma revoltei „unui suflet sincer și-a unei conștiinți curate“, **Război și Civilizație** „întemeiată pe spiritul biblic, culminând în ideea iubirii creștinești, a revărsării eului propriu în sufletul umanității și tinzând spre perfecționare, spre Dumnezeu“ înduplecă lectorul și-i dă noi puteri pe calea vieții.

Și-acum, oprindu-ne asupra celei din urmă scrieri: **SPIRIT ȘI MATERIE**, lucrare atât de încercuită de aprecierile critice, deși autorul ni-o spune categoric dela început că n'a scris-o și nu scrie pentru a fi apreciat de critici, de academii, de învățați ori de figurile reprezentative ale generațiilor, vom încerca a ne exprima în sensul înțelegerii noastre și-a efectului lucrării asupra spiritului nostru.

Tolstoi avea obiceiul să noteze „cu diferite calificative (mare, f. mare, considerabil) efectul produs de cărțile citite asupra spiritului său.“ In senz tolstoian **Spirit și Materie** a avut asupra spiritului nostru un efect considerabil. Limpede, adevărată și sinceră, **Spirit și Materie** e rezultată pe urma călătoriei autorului prin viață. Adăpostită la temelia unei culturi alese, a unei analize pătrunzătoare și-a unui impresionant curaj, e talmăcită prin fraze simple de o desăvârșită claritate. E opera adevărată care va fi mereu modernă — înțelegem modern în sensul de prezent — va fi deci mereu prezentă, fiindcă e reală. Și e reală fiindcă e bazată numai pe fapte. văzute, știute, simțite. Pe fapte concrete.

Cunoscător al publicului, autorul a sesizat meteahna timpului și s'a ferit a lansa

idei. Toată lumea e îmbâcsită de idei și de aceia cititorul s'a săturat de ele. Publicului nu-i mai trebuie idei fiindcă ideile cer meditații iar omenirea grăbită nu mai are timp pentru astfel de complicații, deși **cunoscut ne este că nu există „bărbat cu oarecare pretenție socială, femeile prin rangul soțului, care să nu se creadă îndatorat a se afișa instruit“ și deci resursă de idei.** Publicului de peste tot îi trebuie constatări. Autorul înțelegător și-a meditat îndelung și adânc propriile idei, idei susținute de simț psihologic și de realizării și i-a dat lectorului, prin **Spirit și Materie**, constatări. Constatări reale, crude și lămuritoare dar constatări.

Insușindu-ne aprecierea de pe vremuri a publicistului **dr. I. Bran Lemeny**, convenim și noi că scrierile dlui **I. Colfescu Delaturda**, și mai cu seamă acesta din urmă, „ar trebui să figureze drept biblie pt. orice intelectual modern, în special român“ și adăugăm cu simțul nostru că, oricare din lucrările amintite, vor desmetici de orice toropeală a conveniențelor subjugatoare atât pe omul comun, nedeprins cu rigorile spiritului și care nu crede decât ceace simte ori vede, cât și pe intelectualul subțiat de lectură continuă și cu severă disciplină intelectuală.

Amândorura, operele autorului azi prezent între noi și alături de noi, le va descoperi fețele adevărate ale vieții, destăinuindu-le rostul existenței pe acest sbuciumat pământ.

DI OCTAVIAN RULEANU, redactor al Afirmării, citește o simțită și subtilă schiță din volumul dsale, HIMERE, lucrare ce va apare în curând de sub tipar, în editura revistei.

Scriitorul IOAN COLFESCU DELATURDA, dir. revistei ROMANIA EROICĂ, dezvoltă, timp de o oră și jumătate, argumentat și entuziast, interesanta conferință: RAȚIUNEA DE EXISTENȚĂ A STATULUI ȘI POPORULUI ROMÂN, conferință care stimulează sentimentul mândriei românești pentru a crea în rândurile ascultătorilor o atmosferă de încredere în sine, de completă destindere sufletească și de înălțătoare spiritualitate.

Astfel, cea de a patra șezătoare literară organizată de redacția revistei și ținută sub auspiciile ASTREI și AFIRMĂREI, se termină cu ceva înaintea de ora două pe-o vreme primăvăratică îmbietoare la viață și zburdălnicie.

Pregătirile sătmărenilor pentru primirea eroului Vasile Lucaciu

de LUCIAN BRUTAN

Valoarea și tăria unui popor se cântărește după măsura în care acesta știe să-și cinstească și să-și glorifice eroii. Orice deviație dela această conduită este un semn categoric, un început de dovadă irefutabilă a decadentei, a insensibilității sale morale.

Ori, o națiune nu trăește prin posibilitățile sale economice, nici prin puterile sale militare, ci prin resorturile sale sufletești. Când izvoarele sufletești au secăt, toate celelalte virtuți dispar încetul cu încetul pentru a dispărea și poporul însuși.

Cea mai bună dovadă ni o dă Roma antică. Când virtuțile sufletești au dispărut, cu toată forța sa militară, cu toată bogăția sa imensă, a dispărut și ea stat și ea națiune propriu-zisă.

Cinstirea eroilor, a marilor slujitori ai neamului încă în viața lor, și cultul lor permanent și neîncetat după trecerea lor la cele vecinice, iată suprema și prima datorință patriotică a celor rămași în viață care trebuie să se perpetueze din generație în generație, morții fiind socotiți rădăcinile unui neam.

Iată principiul de bază, iată dogma de credință ce ne călăuzeste pe noi cei din grupul „Afirmarea“, crez căruia nu am încetat nici un moment să-i dăm expresie vie prin coloanele revistei noastre evocând faptele eroilor neamului românesc din trecutul îndepărtat sau mai apropiat, — și stăruiind în special asupra acelor ce sunt produsul Sătmăruului nostru. Și, spre fala acestui județ, ei nu sunt puțini și nici neînsemnați nu sunt.

Numai evocând trecutul putem judeca prezentul și aprecia asupra viitorului. Numai reproducând fapte de-a unor oameni întradezăr mari exaltăm spiritul patriotic în noi înșine și îl transplantăm și în alții. Nu expresiunile sfărătoare, bombastice, fac educația patriotică a cetățeanului, ci reproducerea faptelor crude, redată în mod fidel și cu toată simplitatea lor.

Resditarea unor documente ce cu îndepărtarea vremilor par să dispară, credem a fi o faptă de mare folos întru atingerea țelului ce ni l-am propus. Le vom desgrota pe toate și când cele date în vileag ni se vor părea că sunt uitate, le vom reactualiza.

Pentru noi Sătmărenii nici o pildă mai vie nu ne poate sluji drept îndreptar întru comportarea noastră patriotică, față de Patrie și Neam, decât a campionului patriotismului implacabil, neînduplecat, Dr. VASILE LUCACIU, Leul dela Sisești.

Tot ce este în funcție de El e interesant și instructiv. Prin urmare, noi, cari ne-am propus ca prim țel cultul eroilor Sătmăreni, vom desvălui aci un mic colțișor din viața atât de bogată în evenimente a marelui dispărut. Va fi doar evenimentul de pe o singură zi, care însă marchează granița între un Imperiu prăbușit și începutul unui Stat nou format, desrobît, la formarea și fondarea căruia contribuția sa a fost enormă.

Din documentul reproduș aci mai jos în fragment, ne vom dumiri asupra felului cum au înțeles fiii recunoscători ai județului Satu-Mare să-și primească și să-și preaslăvească pe marele lor Apostol, pe Părintele lor sufletesc al tuturor.

E știut de mulți că, părintele Vasile Lucaciu, la izbucnirea războiului a plecat imediat în Țara Mamă a duce o vie acțiune pentru intrarea României alături de Marea Antantă împotriva puterilor Centrale pentru desrobirea Ardealului. După ce apoi Vechiul Regat a intrat în luptă, și-a continuat activitatea propagandistică în favoarea României și-a Ardealului său drag, în Italia, Franța, formând vestitele Legiuni Ardelenne, ba chiar și în America.

După munca sa de o viață de om, după jertfele aduse în temnițele ungurești, după toată această activitate quasi diplomatică din țările streine, dezvoltată în cursul războiului, un imperativ patriotic dicta ca acel reîntors în colțul său de Țară atât de iubit, — după ce reușise să dărâme Carpații ca hotar despărțitor dintre frați, — să fie primit din partea confrăților, tovarășilor conluptători sau descendenți ai acestora, așa cum se cade și cu tot entuziasmul cuvenit unui luptător de talia Drului VASILE LUCACIU.

Spre a ne putea da seama, noi și generația viitoare, de modul cum s'au achitat cei din generația UNIREI, din Județul Satu-Mare de această datorie, să ne servească ca document istoric, pe care îl reproducem numai fragmentar și numai cu privire la tema ce interesează azi, următorul

„PROCES VERBAL“

„Luat în Satu-Mare la 8 Sept. 1919, în adunarea consultativă a intelectualilor și fruntașilor români din jud. Satu-Mare conchemată pe baza convocatorului care sună astfel:“

„Stimate Doamnă,”

„Ne-a sosit fericita știre, că iubitul părinte al nostru și a întreg poporului românesc Dr. VASILE LUCACIU parochul Sîșeștilor și membru al Consiliului Dirigent după o absență de cinci ani și după o minunată muncă pentru realizarea idealului nostru național acasă va sosi acasă, în mijlocul nostru, în județul său natal, în Satu-Mare.”

„Saltă la știrea aceasta inima fiecărui bărbat și cinstit român de sfântă bucurie. Avem însă și o datorie și aceasta ca să-l primim cu vrednicie și cu dreptate.”

„Drept aceea ne adresăm și către D-Voastră ca și către un cinstit și conștient român ca pentru a stabili modalitățile și formele de primire să binevoiți a Vă prezenta în ziua de 8 Sept. st. n. la conferința ce se va ține în sala șfatului orașului Satu-Mare la ora 10 a. m.”

„Suntem convinși, că în tot cazul veți fi prezenți la această importantă conferință, adevărat la împlinirea datoriei noastre față de fala noastră, față de mândria întreg neamului românesc.”

„Rămânem și până la revedere cu stimă:

Romul Marchiș mp. archidiacon, Atanasiu Demian mp. proprietar, Victor Anderco mp. paroch, Dr. G. Oșianu mp. avocat, Dr. Aug. Mircea mp. avocat, Ioan Ternovan mp. paroch.”

„Intelectualii mireni și preoți ai jud. Satu-Mare în fruntea țărănimii județene s'au întrunit azi la 8/IX. 1919 în sala șfatului orașului Satu-Mare la orele 10 a. m. fiind de față toți cei invitați în număr foarte mare.”

„Dl. At. Demian proprietar în Tăuții de jos ca unul dintre convocatori salută adunarea exprimându-și părerea de bine, că s'au prezentat un așa impozant număr de concetățeni și buni români, totodată le mulțumește și îi roagă, ca să se constituiască în sedință, alegându-și un președinte și un secretar.”

„Cu aclamațiuni și unanim se alege de președinte și un secretar părintele protopop Iosif Pataki din Săsari.”

„Dl. Președinte expune în frumoase cuvinte motivele acestei întruniri, cari sunt stabilirea modalităților și formelor cu cari avem să-l primim, când va sosi în județ, acasă, părintele Dr. VASILE LUCACIU, parochul Sîșeștilor.”

„In schimbul de opinii și propuneri se decide unanim, că românii județului Satu-Mare să simtă nu numai mândri, ci și datori de a primi pre acest iubit, mare și vrednic bărbat al întreg neamului românesc și fiu al acestui județ. Toată viața lui Dr. VASILE LUCACIU este o carte deschisă de mari și românești fapte, de muncă și martiriu depuse pentru progresul neamului și pentru realizarea idealului național azi împlinit, recunoscându-se astfel de cel mai remarcabil

bărbat al istoriei noastre contemporane.”

„Toată adunarea unanim este convinsă, că primirea lui trebuie să fie cât de impozantă și solennă. Pentru aceea adunarea decide, ca păr. Vasile Lucaciu se fie invitat de a se reîntoarce cât se poate de curând în mijlocul nostru, cerându-i-se, ca să notifice, previe, sosirea sa în județ. Spre a putea răspunde dorinței generale a tuturor românilor din Satu-Mare că iubitul bărbat să fie cât de sărbătorește primit, se alege o comisiune, care va avea însărcinarea, de a elabora toate ce se referă la această primire. In comisiunea această centrală cu sediul în orașul Satu-Mare se alege următorii Domni: Alexandru Racoți președinte, Romul Marchiș archidiacon, Colonel Oprescu, Colonel Hidu, Lt. Colonel Bălănescu, Dr. Silviu Pop președintele Tribunalului Satu-Mare, Darius Pop revizor școlar al județului, Dr. Carol Barbul subprefectul județului, Aug. Ferentiu primarul orașului, Dr. Oct. Pop senator, Dr. Vas. Lohan directorul lic. „Mih. Eminescu”, prot. Vas. Ardeleanu, Maiorul J. Munteanu cd. comp. de jandarmi, Dr. Traian Erdeli primpretor, Dr. A. Poloschi adv.”

SE AUDE O DOINĂ

de D. HINOVEANU

**Codrule bătut de ploi
Ca săracul de nevoi,
Pe goruni cu chipul falnic
Cântă Cuc din Lume, jalnic.**

**Codrule bătrân, din munte,
Cu dureri de nopți pe frunte,
Cu poteci și largi poene
Afundate 'n somn de gene.**

**Badea-i dus prin vremuri sure
După văi cu ochi de mure;
Gol adânc pe mândre maluri
Sue 'n boltă negre valuri...**

**Codrule bătut de ploi
Ca săracul de nevoi,
Pe goruni cu chipul falnic
Cântă Cuc din Lume, jalnic...**

„Primind domnii susnumiți acest rol, adunarea îi însărcinează, ca pe așteptatul părinte Dr VASILE LUCACIU să-l salute prin o delegațiune de trei membri încă pe drumul înainte de a intra în județ, fie în orașul Cluj, fie în Oradea-Mare, pe unde și-ar lua calea, iar la graniță pe unde ar intra în județ, să-l salute prin o altă comisiune.“

În continuare, apoi, procesul verbal ne mai vestește următoarele:

„Adunarea de azi a românilor din jud. Satu-Mare, când cu bucurie și mare fericire așteaptă sosirea iubitului părinte Dr. Vasile Lucaciu și să pregătește să-l primească cu vrednicie și dreptate, aduce următorul decis cu desăvârșită unanimitate: — “

„a) Cu cea mai curată și românească bucurie îl așteaptă și-l va primi pe Părintele Dr. VASILE LUCACIU, pe marele și vrednicul luptător și realizator al idealului național: UNIREA TUTUROR ROMÂNILOR ÎN LIBERA ȘI INDEPENDENTA ROMÂNIE-MARE.“

„c) Această rezoluțiune unanimă a tuturor

românilor din județ, se aduce la cunoștința părintelui iubit Dr. Vasile Lucaciu, paroh al Siseștilor și membru al Consiliului Dirigent Român din Transilvania“ . . . etc. . . . etc.

„De verificatori ai acestui proces verbal se aleg: Mult On. Domn Gheorghe Stanciu paroh-protopop și Dl. Darius Pop revizor școlar al jud. Satu-Mare.“

„Nefiind alte obiecte, prezidentul mulțumind adunării pentru patriotica atitudine, declară adunarea de închisă.“

„Satu-Mare, la 8 Septembrie 1919. Alexandru Stan mp., president, — Iosif Pataki mp. notar ad hoc.“

„Că prezentul proces verbal este întru toate conform cu spiritul, expunerile și decisiunile adunării și a opiniei publice, adevăram ca verificatori și iscălm.“

„In Satu-Mare la 8 Sept. 1919. Darius Pop mp., verificator, — George Stanciu mp., verificator.“

Așa a fost pregătită primirea eroului Dr. Vasile Lucaciu, de români județului Satu-Mare. Însă, în fapt, primirea s'a realizat altcum. Entuziasmul popular a depășit toate planurile ceremonioase ale comitetului. Primirea s'a transformat din entuziasm în delir, iar părintele Dr. Vasile Lucaciu, parohul Siseștilor, fusese primit mai mult ca un Suveran. Poporul i-a ieșit înainte cu zapori, în frunte cu preoții îmbrăcați în odăjdii sărutându-i până și poalele hainelor. A fost pretutindeni strigăte de urale, lacrimi de bucurie și fericire.

Tot așa și în alte județe. Scriitorul acestor rânduri pe-atunci ofițer în Armată am fost martorul primirii sale în sala Prefecturii Județului Maramureș, unde sărbătoritul a copleșit adunarea cotățenească cu puternica și robusta-i personalitate, iar fericirea și bucuria n'a cunoscut margini. N'au rămas ochi neînlăcrimați de bucurie și fericire, iar sărbătoritul, animat desigur de acele sentimente și copleșit de dragostea națiunii recunoscătoare, plângea și el.

Minunate vremuri, de ce oare ați trecut? De ce nu mai puteți voi reveni sub alt respect, pentru alte fapte și întâmplări, dar cu aceiași intensitate?

Sigur că acei ce le-au trăit sunt mândri de ele și în sufletul lor le regretă că nu se mai repetă, iar cei ce le cunosc numai pe cale indirectă, trebuie să le dorească!

Structura sufletească a omului poruncește ca nu numai să cunoască istoria, dar să caute a o trăi într'o exaltare spirituală permanentă.

Să facem deci făgăduință solemnă, că învățăturile istoriei Neamului Românesc le vom adânci din tot sufletul și, ca o consecință indestructibilă a moralei pe care ne învață istoria acestui popor, mai presus de toate, ne vom cinsti eroii!

DESCHIDEȚI, ÎNGERI, PORȚILE UITĂRII ...

Lui D. Anastasescu-Diana

de EM. PAPAZISSU

Deschideți, îngeri, porțile uitării,
Să intre sufletul meu, sfâșiatul ...
A pățimit precum Crucificatul
Și-l arde, acuma setea destrămării.

Nu și-a trăit în lume 'ntreg veleatul
Și n'a gustat din cupa desfătării ...
În drmu-i, crinii milei și-ai iertării
A persărat ... Acesta-i fu păcatul.

Ba mai e unul: înstelate perne
De poezie a 'mpletit să-și pună
Pe ele capul toți câți plâng sub lună.

Deschideți, îngeri, porțile eterne
Ca să-l primească 'n templu-i vast uitarea,
De patimi și — amintiri izbăvitoare!

DESFIGURARE

de OCTAVIAN RUCĂNU

Merge parcă de ani... Pași mulți și mărunți, pe-un caldarâm oglindă. Picioarele se încurcă în zigzaguri echilibrice. Nu simte nimic. Un gol imens, ca prăpastia veșniciei, îl paște din urmă. Iar de sus îl năpăstuește, concentrat și tăios, lacrimi de nourî îngemânați de goana vraștei tomnatice.

Scurt popas uneori. Intre două străzi adormite în lacul răpăiturii țârâitoare, ca greerii înnebuniți de cântec... Apoi păsește iar... Cu greul vieții încovoidându-i spinarea. Trupul îi este moloz de inerție.

Ce vrea oare Dumitru Paltin? Nu-și poate preciza nici el. Deocamdată se 'ndreaptă spre sărăcia lăcașului său. O biată cameră în subsolul unui imobil periferic. Un muncitor de fabrică n'are drept la mai mult. Dar acum n'are gânduri... A întârziat cam mult la bodega de lângă fabrică, cinstind cu prietenii un vin chihlimburiu. Parecă nici nu vede bine. Ca nu de altă dată, acum e liniștit. Alteori, când bea, înjura și țipa... Câte scandaluri n'a avut el! Și câte răbufniri de lovituri polițiste nu i-a înmuiaș trupul lui de vlăjgan! Și-acum o greutate neexplicabilă îi tintuește cu piroane, carnea.

Se caută cu mâinile lui osoase. Degetele noduroase se plimbă răvășit de-alungul hainelor. O înclaire de atingere ca de melc, i se întinde pe degete și-apoi în sus, până la creier. Senzația de frig i se prelinge printr'un tremur intern. Picioarele le simte grele, parcă nu sânt ale lui. Iar capul din nou îi vâjăe. Și n'a băut prea mult. Cercul de foc al încheieturii craniale îl strânge iarăși...

Merge uitat, ca pornit din veac, spre alt tărâm... Orașul pustiu. Un lac de mociriță, în care se bălăbăcește figura lui descompusă. Privește mai atent asfaltul. A înnoptat. Și gălbeneala stacojie a firicelului de lumină bolnavă din becuri, se hlizește deșantat pe luciul mat al străzii...

Fața lui i se pare hidoasă... Are mâini lungi... fără carne... iar capul de nerecunoscut. E transpunerea spectrului său, trecut peste aripele morții. Se strânge mai tare în el... Suflă aevea un vânt ce ustură. Ochiul se pierde în viziunea scabroasă. Caută să uite. Să păsească mai hotărît spre casă. Dar puterile nu-l lasă. Și capul înclină... O greutate îl cambrează cu viziunea în jos. Ar vrea să-și plimbe privirile spre jocul de lumini și umbre ce-i stau în față. Nu poate însă.

Neliniștea i-a pătruns în sânge, ca o pulbere de explozibile. S'a aprins, și el nu poate lupta. De ce-și vede propriu-i trup lipsit de carne? Ce are el cu scheletul lui Dumitru Paltin?

Atenția și-a pierdut-o. Nu-i capabil nici de cel mai mic raționament. Numai capul caută căderea. Și ploaia îi răpăe hainele, cum s'ar scurge pe ulucele caselor. Și-roae de ploaie. Poate și de sudoare. Iși șterge fruntea binișor... Acum are fierbințeli... Gestul îl observă pe caldarâm în oglinda obsedantă. Se cutremură. Și-a atins putreziciunea. Scheletul său îl amenință. O năvală de sunete sacadate îl frige tumultuos. Urechile-i ține sacadate, așa cum infernul aplică pedepsele celor sortiți gheenei. Vrea să fugă, să scape de coșmar. Nu vede însă pe nimeni. Orașul mort... Doar ploaia e prezentă, cu burnițarea ei rece și strivitoare.

Fuge... Se mișcă. Nu știe dacă merge bine... Și scheletul lui vine amenințător. Mii de vârtejuri asonante se precipită într'o simfonie macabră, ce-i sfărâmă creierii în pulbere. Hău...

A ajuns acum. E acasă. Dar e întuneric. Se teme de lumină. Frig peste tot. Geamul doarme cu vremea. Numai ploaia ține ornicul timpului. Altcumva haosul ar reduce universul la neființă. Se odihnește. Pe un obiect oarecare.

Totuși s'aprinde ceva. Nu poate sta așa. Izbucnirea de chibrit somnoroși îi amintește locuința. Fereastra îl salută c'o strămbătură în care se conturează scheletul. Vedenia îl doboară moalele capului. Se lasă încet, în jos, fără gânduri și speranțe. Scheletul a pătruns prin geam, și-acum e lângă el. Il atinge ușor, c'o mișcare abruptă în încheieturile oaselor. Pârâituri uscate.

Dumitru Paltin e inert. Gura-i e înclăștă. Doar pe la colțuri încearcă să întretină vieța, câteva stropuri de salivă. Scheletul parecă și vorbește.

Vorbele sânt suflute, întretăiate, pornite din cavernele neființelor. Scheletul îi cere socoteală. L-a vândut, în viață fiind. L-a designat facultății de medicină, să fie batjocură studenților. De ce l-a vândut pe bani? Să bea, de sigur. L-a băut... L-a nimicit odihna... odihna. Cine n'are dreptul la odihnă? Trupul își cere vieța prin moarte. Li-

niștea împărăției eterne. Legea repaosului veșnic.

Și Paltin și-a vândut scheletul să-l bea. Nu se poate. Scheletul a prins viață înainte de transfigurarea morții. A venit să-i ceară socoteală... Cuvintele scheletului curg într'una ca o apă cu mâl muntos. Și vin stânci și bârne.

Dumitru Paltin dă din mâini. Il strivește greutatea invizibilă. Se înneacă. Încearcă să lupte cu vedenia. Dar mâinile scheletului se înfing puternic, ca zarurile condamnaților la moarte.

Apoi s'a făcut liniște, să o pipăi material. A sunat pe undeva o bătae de clopot în noapte. Bătae sfântă, luminoasă de inimi. Și inima lui Paltin pare mai ușurată. Iarăși îl înceinge căldura... Va deschide ușile să între aer și ploae.

Unde e oare scheletul? Pieptul i se buciună ca o pasăre captivă. Deschide ușile. Ce miracol există oare dincolo de casa lui? Se va liniști de sigur, dacă va pleca. Ori unde. Va pleca. Înainte, înainte până la potolirea cea mare.

Pornește. Ploaia a stat. Tăcere. Câte un ușor târâit de picuri adormiți pe sghiaburi, se mai aud. E acum singur.

Merge din nou. Fără țintă. Un sergent de stradă îl fixează scrutător. El răspunde cu metalul turbure al ochilor săi. Dar ce vede? Sergentul se imaterializează... Hainele-i zboară... Și totuși nu se mișcă nimic... E scheletul său. Al lui. A lui Dumitru Paltin. Cine e Paltin? Nu-l cunoaște.

Scheletul înaintează, cu plescăiri mari, sonore. Nici el nu stă. A întins piciorul, drept fără șovăire. A pocnit însă ceva... Așa ca oasele strivite. Invălmășeala creemului fulgerat îl arde greu... Vedenia i-a atins mâna... Răsuflă din plin... Și fuge... fără să se miște... Negură... Abiz pe lumi amărțite...

Dimineața, trecătorii au găsit un trup încordat, cu pecetea desfigurării unui schelet.

UN SFAT

dir. edit. **Cugetarea** care a tipărit, nu de mult, lucrarea dlor B. Jordan și L. Predescu, **CARAGIALE**.

Volumul, despre Caragiale,

De vreți să-l știți epuizat,

Printre lectori, ceva parale,

Nu ar strica de'mprăștiat...

Const. Gh. Popescu

TĂRMURI VECHI

PE DRUM CU PLOPI

Domnului VICTOR PAPILIAN

de D. HINOVEANU

Pe drum cu plopi și cântece din fluer
Mai vin să văd apusuri vechi în pară,
S'aud tălângi pe jirovi cum întoarnă
Pe văi de somn albastru duh de vară.

Pe uliți largi, ca altădată, timpul
Să ni-l ghicim prin zodii împreună...
Ne-or urmări salcâmi bătrâni în noapte
Și va cădea pe ciuturi clar de lună...

Luceferi vor privi adânc în ape,
Drum lung pe jos, toiege de oier, —
Ne vor ieși în cale mumele pădurii
Și noi vom zice că plecăm în cer.

Iși va aprinde satul nostru lămpi,
Vor râde mulți copii de nopți la geamuri
Și vișinii lui tata lângă poartă
Vor flutura poeme mici din ramuri.

Un vânt din nord va trece peste țarini
Și va intra cu heruvimi prin sat.
O ceată de pândari din alte vremuri
Vor povesti la ulmul înoptat.

Vom face iar din gând amnar de stele
Și vom pluti pe ape duh de adevăr,
Ne va părea vecia prea departe
Și vor clipi prin aer flori de măr...

Va duce gându 'n umeri albi dumineci
Și va cădea din culmi o seară lină,
Ne vom opri la un răscrucci cu prieteni
Și-om bea din ape de demult lumină.

De va porni pe depărtări vreo iarnă
Și vor clipi pădurile în ger,
Ne vom afla 'n vecini la șezătoare
Și vom băsmi la oameni că venim din cer...

De nu ne-or crede nu-i cu supărare,
Le-a sta pe ochi odihnă de viață,
Vom mai rămâne lângă ei cu glume
Și vom intra apoi cu smeii 'n ceață.

S'or bucura pe umbra noastră câinii
Și vor privi la noi prin noaptea clară,
Fântânile 'n tăcere de zăpadă
Vor urmări pe cer vreo stea polară...

Femeia în lumina însușirilor justificatoare a aspirațiilor ei

de MARIA A. DEMIAN

Unul din principalele elemente dinamice în viața socială și chiar în civilizația popoarelor a fost în toate timpurile, femeia. Femei, cari au avut rol important și s'au evidențiat în cursul istoriei au fost multe, deși femeia în general n'a avut situația privilegiată a bărbatului și nici nu s'a bucurat de aceleași drepturi ca el.

În timpurile vechi, religiile păgâne, concepția socială politică, nu-i acordau femeii niciun favor. Erau considerate sclave ale bărbatului. Doar în Egipt, de unde avem primele urme de civilizație, e considerată femeia ca podoaba căminului. Datoria de a-și cinsti și îngriji nevasta era lege pentru vechii egipteni. La romani, la început, femeia e sub tutela totală a bărbatului; mai târziu însă se emancipează în așa măsură, încât devine nu numai stăpână, dar chiar tirană în casa ei. În India, găsim în „cărțile sfinte“ unde se cuprind toate legile și felul de viață a acestui mare popor, pasagii, care favorizează în mod vădit femeia. Evul mediu, epocă întunecată, a fost trist și pentru femeie. S'a eliberat abia în timpul marelor revoluții, ca apoi, din saloane, să dirijeze viața culturală și chiar cea de stat.

Femeia până azi, adevărat, a produs relativ puțin, însă promite a realiza mai mult decât bărbatul.

Ele își dau seama cu ce zestre minunată le-a împodobit Dumnezeu încoronându-le cu aureola maternității, simțul datoriei, al demnității individuale și colective, însușiri ce le stăpânesc mai accentuat decât pe bărbați. Cu inteligența și cu spiritul ei de adaptare femeia va fi o forță care se va impune. Până azi bărbatul e acela, care a săvârșit aproape toate operele mari, însă femeia a întreținut din căminul ei flacăra înfăptuirilor bărbătești. Acel bărbat, care răsbește în viață, munca căruia e încoronată cu succes are întotdeauna lângă el, o femeie „la femme inspiratrice“, care crede în el și îl conduce spre realizări cât mai perfecte. Din înfăptuirile bărbaților și din operele de artă din orice domeniu, cu drept cuvânt își cer partea lor și femeile, cari au inspirat geniile creatoare. *Isabella* a Spaniei a stat alături de *Columb* și a crezut în el și acestui fapt i se datorește descoperirea Americii. Sau în domeniul artei, fără *Cosima V. Bülow*, *Wagner* n'ar fi scris niciodată opera „*Parsifal*“. Femeia prin subtilitatea ei pătrunde mai ușor în tainele adevăratei arte. Dovada e că, poetul cel mai de seamă a tuturor timpurilor a fost o femeie: *Sapho*. Ea n'a fost întrecută de nici o lyră mă-

nuță de bărbat. Din cununa de flori a acestei vraje n'au mai rămas decât câteva petale, cari totuși păstrează mireasma întregii primăveri elenice și deșteaptă în noi ecoul nemuritoarelor fericiri și dureri.

Viața internă a femeii e mai intensă decât a bărbatului. Chiar această intensitate a manifestărilor ei sufletești o face neînțeleasă de bărbat. Se obișnuiește a spune că, fiecare femeie e o problemă de nedeslegat. Însă chiar acest fel de a fi, îi dă femeii puterea de care se folosește așa de bine în viață. Căci doar nici catolicismul nu caută să lămurească nimic și totuși rămâne cea mai mare putere a lumii, pe când protestanismul încearcă să explice tot și din acest motiv se pulverizează. Cele mai mari lucruri în viață s'au impus tocmai prin acest misticism care le înconjoară.

Viața pe care o trăim pe acest pământ e căptușită numai cu presupuneri. Singurul punct de reper e religia, în care se adâncește atât de sublim femeia. Foarte multe femei înțelepte își găsesc mângăierea lângă un altar, unde la lumina unei palide candelă contemplează adevăruri eterne și își umple viața cu fapte creștinești îngrijind pe cei bolnavi, îmbrăcând pe cei goi și hrănind pe cei flămânzi. Și având conștiința împăcată, dobândește sigur fericirea căci ea, nu rezidă în stele ci în noi înșine. Fericirea, adevărat e relativă, dar în orice caz e în noi ascunsă. Femeia înțelege că, e vreme pierdută să ne cerșim fericirea dela alții cari, însuși nu o au. Știe că trebuie să ne purtăm necazurile singuri căci asta ne va oțeli în viață. Ducând propriile noastre lupte până la capăt, vom avea într'o zi pace, pace pentru toți, chiar și pentru cel înfrânt, dacă a încercat să facă tot ce i-a stat în putință.

Femeile sunt mai puțin egoiste decât bărbații. Adeseori nu cunosc valoarea banului, totuși au simțul realității foarte pronunțat. Femeia înțelege că ceea ce păstrezi pentru tine vei pierde, ceea ce dăruiești e al tău pe veci și că banul otrăvește mintea și usucă inima. Ceea ce ne folosește într'adevăr nu se dobândește cu parole multe, numai lucrurile de prisos costă scump. Tot ce este, într'adevăr, frumos nu se cumpără cu bani. Nu dăm bani ca să putem vedea frumusețile naturii și să asistăm la apusul soarelui. Păsările ne cântă fără plată și nu este taxă de intrare în teatrul nopții înstelate. Mulțumirea și pacea mai curând înfloresc într'o casă dela țară, decât în palatele luxoase dela orașe. De altcum cred că planul pri-

mului oraș a fost întocmit de diavol deaceia Dumnezeu a ținut să dărâme turnul Babilonului.

AXEL MUNTHE, celebrul medic și scriitor mărturisește: „*In deobște prețuesc mai mult femeile decât bărbații. Sunt mult mai curagioase suferă și mor cu mai multă nobleță decât ei, au mai multă milă și mai puțină vanitate.*“ Pe femei în genere, instinctul le poartă mai sigur în viață, decât pe bărbați vanitatea.

Însuși iubirea e ceva mult mai de preț pentru femeie decât pentru bărbat. Pentru ea iubirea e tot, și nu e chestiune de simțuri, ci mai mult de suflet. Nici un bărbat fie el cât de excepțional, n'a putut scăpa de dorul de a sluji unei femei. **GOETHE**, sigur, a fost unul din cei mai desăvârșiți bărbați și nimeni nu l-a întrecut în versuri închinare iubirii lui la vârsta de 80 de ani, față de o fată de 18, *Ulriche*.

În ce privește căsătoria, la bărbat iubirea moare de moarte naturală în căsnicie, pe când la femeie ea adesea trăește până târziu, poate până la capăt, preschimbată într'o duioșie de mamă pentru eroul decăzut al viselor ei. Viața adevărată a unei femei începe, în căsnicie și în special în momentul când ea devine mamă. Importanța femeii în căsnicie e ceva prea cunoscut pentru ca să trebuiască să insist asupra ei. Femeia schimbă bărbatul în lup sau în miel, după cât e de inteligentă. Iar datorită privilegiilor psihologice pe care îi le oferă maternitatea, face ca în familie să s'aprindă candela cultului și a graiului pe altarul la care s'a închinat, și mama. Copii vorbesc limba mamei și își modelează sufletul după tiparul sufletesc al ei.

Femeia ca individ stăpânește societatea și are zilele ei de glorie datorită inteligenței de care dispune, prin demnitatea pe care o are, prin rangul social, prin cunoștințele pe care și le însușește, prin cuminenția sau bunătatea ei, nu rareori prin frumusețe și foarte des prin intrigă, pe care trebuie să recunoaștem, că tot femeile le știu țese cu mai multă măiestrie. Însă femeile au înțeles din primul moment ce pot să facă cu puteri unite. Strânse în grupuri, în asociații, fie oricare denumirea ce li se dă, sunt un element care se impune, sunt adânc pătrunse de sentimentul demnității colective. Ca să te poți disciplina trebuie să te organizezi. Asociațiile femeiești sunt totdeauna la înălțime, lucru rar la societățile bărbaților. Cât despre solidaritatea femeilor ne poate convinge exemplul femeilor ucrainene, cea mai formidabilă dovadă de unitate, care prin contribuția zilnică a fiecăreia de un singur ou, au zidit un palat, care a devenit centrul de cultură și de civilizația ucraineană.

În timpul din urmă femeia s'a redesteptat din letargia de după războiu. Ea a înțeles că nu are dreptul să stea izolată dintr'un egoism, sau falsă modestie, adăncită în preocupările ei indi-

viduale oricât de însemnate ar fi ele, că așa nu va putea răspunde chemării societății, care singură e în stare să promoveze aspirațiile, interesele, gloria s'au decăderea unui popor. Iar cu noule orizonturi ce i se deschid, ea trebuie să-și liniștească conștiința răspunzând cu demnitate rolului ei, ridicându-și neamul din depresivitatea morală în care se află. Femeia nu va stânjeni pe bărbat, întru nimic, în culegerea roadelor muncii lui, căci împlinirea chemării fiecăreia trebuie pusă în lumina darurilor pe care omul le-a primit dela Dumnezeu, iar această chemare își are sferele, profesiunile și specialițiile cele mai felurite. În viitor dacă femeia va lucra alături de bărbat, va introduce în viața lor inovații fericite, vor simplifica multe lucruri și vor cărmui omenirea în ape mai liniștite veghiind la cel mai mare bun al omenirii, pacea. Femeia va face să triumfe ideea păcii fiindcă nimeni nu poate apăra mai bine viața, decât acelea cari o dau.

MĂRAMĂ DE SEARĂ

de D. HINOVEANU

**Pădurea ta cu basme, tot așa de naltă,
S'a 'ntunecat cu bolta laoialtă.**

**Cărări cu flori ce-au dispărut în carte
Își îndulcesc în rouă chip de moarte...**

**Din umbra unui tei, bătrân de strajă,
Pornește lin un cântec plin de vrajă.
Bolnav de dor, rămâne 'n noapte sur
Căutând pe șesul negru urme de azur...**

TU EȘTI CUCOANĂ...

de GEORGE ȘOIMU

**Părinții tăi n'ar vrea să-mi fii soție
Eu sunt țaran cu-opinci și cu țurcană,
Ne-am fi iubit așa o veșnicie
De n'ai fi fost iubita mea: cucoană.**

**Tu porți mătase 'n sânge și e greu
Să înțelegi ce farmec e în crâng,
Tu ai trăit ascunsă în muzeu
Și nu ca mine'n iesle, un nătâng...**

**Luminile de vieață 'n pensioane
Pentru cultură tu le-ai ars pe rug.
Eu nu știu carte, singura știință:
E brazda mea și fiarele de plug.**

(Din volumul „Chenare de sinceritate”)

CU GENE'N SOMN DE LACRIMI

de I. UVANOVE

Cu gene 'n somn de lacrimi,
Invăluit în pară de depărtări durute,
Pornesc în noapte albă pe sub arcade mute...
Pe drum cu plopi bătrâni și lanuri înspicate,
Pe unde dorm în pulbere nădejdi din slăvi uitate...

Cu gene 'n somn de lacrimi, în cântec alb ascult
Cum trec poeni de visuri cu melodii demult,
Și plâng pe coarde sure întinse văi de gând
Și trec prin suflet ape în ton de seară blând...

Cu gene 'n somn de lacrimi, îndurerată doamnă,
Adun din cer de ape senin înalt de toamnă, —
Și mă gândesc în noapte la zile care au fost
Și spun cu mine plopii poeme pederost.

Cu gene 'n somn de lacrimi e parcul plin de flori
Și pleacă 'n lume dorul din plopi tremurători...
Trec văi adânci prin suflet cu glasuri de fanfară
Și cad în mine liniști din cerul trist de vară...

Cu gene 'n somn de lacrimi trecutul trece 'n fum
Și dorm cu noaptea anii în pulberea din drum,
Invăluit în pară de depărtări durute
Ascult viori de stele pe sub arcade mute...

Cu gene 'n somn de lacrimi pornesc în noapte lină
Și bat spre gând cu plopii ploi limoezi de lumină, —
Si-ai vrea s'apuci luceferi din noapte când întuneci,
Dar trist pe țarm de ape în somn adânc aluneci.

ULTIMA IARNĂ

de C. PĂRLEA

Acum, când în iarna aceasta amurguri cântă'n ninsoare
Și plânge 'ntre crengi rândunica ruginile noastre, departe,
Să vii pe drumul de ceață și cântă din harfele sparte
Doinirile prinse'n tristețea crestată pe tâmplă de soare.

Orașul frânt geme'n durere și'n parcuri ning vămile toate,
Plecarea ta plânge pe geană de lacrimi jucate'n acord...
Să nu-mi scrii cuvintele triste și nici pe zăpezi de fiord
Să 'nchegi nostalgiile tale în cântecul frunzelor moarte..

Nu-mi duce nădejile mele, departe, pe drumuri de ape
Și nici în slove nu-mi scrie tristețile tale ciudate,
Vreodată, în ritmul de doliu, tot moartea veni-va departe
Să-mi cânte prohodul din urmă și'n lespezi groparul să sape...

FOLKLOR.

Povestea comunei Săpânța din Maramureș

Istorisită de Unty Ștefan Pop Tyitru gyin Săpânța
de TITUS BILCIU D.

Apoi, așa-i gye treabă, domnyșor, că p'acele vremnyi, cu v(o)a 700 gye anyi și mai mulți înaintye: „Impărăția“, după un război, o dat „Maramurăș Apă Rece“ la patru tyisturi mari șâ unu gyint ei o fost „Baron Pop“, care o ptyicat aici în Săpânța.

El o căpătat un loc atâta gye mare, că în tri dzâlye o putut numanyi a încungiura, aici șâ încă un muntye „Bătrâna“, gyincolo gye Apșe, care muntye o plătyit cât dzece, că o fost mare șâ întyins șâ iarbă bună.

Hotarul Săpânții o fost: Tyisa, între Cetyeu șâ podul gyela Peri. Apoi gye acolo tot pă creasta gyealului până la stânci șâ gye acolo tăt roată pă creastă până 'n hotarul Cetyeului. Când o căpatat ac(e)ăst loc, încă n'au șădzut (o)amenyi aici, numanyi cu 3. dzâlye înaintye(e)a lui o inyit, să dzâc(e)a: Tyitye, care făce(a) d(o)age gye ton șâ vinye. Ac(e)ăla ș'o făcut o colyibă aici în „Arinyi Popii“ lângă Săpânța. Apoi dacă Baronul Pop l-o încungiurat tăt hotarul în tri dzâlye șâ o pus nyiștye honturi gye ptyeatră, dâmburi gye ptyeatră, l-o găsât șâ pă Tyitye șâ nu l-o vrut lăsa, să șadă aici, fără să șă facă iobagy șâ ac(e)ăla ș'o făcut. Apoi dacă el o vădzut, că p'aici curge Săpânța șâ că sân mult(i) păstriei înt ie șâ păduri frum(o)ase gye bradz(i), o dzâs că o shi bgyingye să șă facă șâ aici un sat șâ ș'o făcut șâ el o curtye aici, da mai gyin gios cly(e)acă gye iasta curtye, ce-i amu a lui Laizer.

Ș'apoi el o avut dupăacție patru ficiori, pă unu l'o tyemat gye după apa asta: „Săpânța“ c(e)ă curg(e)ă p'aici: „Szaplontay“, pă c(e)ălălalt: „Pop“ gy(e)ă după tatăl lui șâ pă c(e)ălălaltă doi, gye după stana asta mare gye aici: „Stan Bolovan“. El o găzdăluit sângur, șâ cu nyamurile lui, v(o)a 100—150 anyi, când lyo p(i)erit sâmânța gye tăt șâ șâ iobagi șâ uibari mai multă, gyin cari apoi ș'o făcut satul cu (o)amenyii gye azi.

Ficiorul „Szaploday“ ș'o așezat în curty(e)a tată-so șâ n'o avut gyin el alt(i) cocony(i) gycât tăt numai unu, până amu 150 anyi, când bjo p(i)erit sâmânța gye tăt șâ ei tăt timpu(l) o rămas, gyin ny(e)am, în ny(e)am învățat(i) șâ domny(i). Iară c(e)ălălaltă tri frați ș'o făcut case airea șâ ș'o

lăsat proștyi, șâ ș'o îmulțât, ca iarba gye mult, șâ așa moșâia lor nu o rămas laolalta, ca alui Szaploncai.

Apoi după, să zâc așa, v(e)a 400 gye anyi, aiesta lu Szaploncai o scos: „Poptyirul c(e)ăla gye donație a Impărăției“, gyela celyelaltye nyamuri Popenyi șâ Stânyeny(i), cu hâmnyșaguri, cu aceia, că ly-o dzâs lor, că vre să șâ uitye numai la iè, șâ șâ puie în curty(e)a lui c(e)a gye (p)ty(e)atră, ungye nu ș'a putyè(a) apringye, ca șâ în casălye lor gye lyemu, șâ acoperit cu goz. Șâ după c(e)ă o căpătat la mână, apoi mai mult în vèci nu lyo vrut da înapoi scri-s(o)area (a)cèia, șâ i-o făcut șâ pă iei iobagi, că o zâs, că el nu iesty ny(e)am cu iesty(i)a sârac(i) șâ proșty(i). Șâ atunci l'o numit (o)amenyii pă iel „Lucifer“, că o fost rău om, gyipc(e)ă că i-o șâ porunc(i)ât îndată, ca să aducă tăt (o)amenyii gyiân „Colyibgyi“ câtye un gorun gye 5—6 stângenyi, cu car gye boi, că atunc(i) încă n'o îmblat mârșâna pă acolo. Ș'apoi iel o făcut împrejur nyiștye garduri mari gye patru mitere șâ cu șant pă lângă grăgyina lui, care ș'o întyins gyela curty(e)a iasta pă lângă Săpânța, până 'n dâmbu(l) c(e)ăl mare, șâ până 'n ulyiță. Șâ acolo, în grăgyina, în(r)'a-ccia, o tînut urși șâ gligany(i) șâ cergyi mulți, el.

Apoi nyamuriye lui ș'o șâ dus pă gios, că atunci n'o fost tren, până la Impărăție și o șâ căpătat o altă dreptăție, da mai mnyică, pă averilye lor, gyin orașul Leliș, șâ o inyit acasă înt(r)'un an gye vreme, cu acelye dreptății, că n'o putut mai iutye a mere șâ a inyi până la Impărăție. Șâ cu acelye dreptății o căpătat înapoi locurile lor, tăt (o)amenyi gyin sat. — Apoi atunci un strămoș gye a lui Tyitru, ș'o dzâs: „T(o)agyer“, care o fost om f(o)artye aspră o mârș călare pă o mârțână albă, șâ toiè tare cân(d) l'o vădzut pă ulyiță, pă Szaploncai, șâ dacă l'o întrebat că gye c(e)ă toiè așe gye tare, apoi ș'o scoborât gyepe mârțână șâ i-o răgyicat c(o)ada șâ o dzâs, că: „Gyipt' aceie toiesc, să sârut(i) curul mârțânyii“, că amu nu ș'o tyemut gye iel, să grăiască așa.

Apoi, amu's v(o)a 150 gye anyi Szaploncai o avut doi ficiori șâ aceia ș'o dus la

mai mult n'o inyit înapoi în veci. Da(r) aceea o fost tare răi, că o împuşcat ityele, carii o găsât pă Dumbravă, că acolo o fost locul lui.

Apoi păstyă vo optu any(i), așa formă, o mai bgyinye, o inyit gyela Peşteye un profëser, care i-o învățat pă feciorii a(e)ăia șâ s'o dzâs, că iel iesty niam cu Stănyenyi șâ cu Popenyii șâ iel iesty Szalponcai șâ o arătat șâ scris(o)area gye donație. Da aies-tya l-o cunoscut că nu-i niam cu iei șâ nu l-o nyici vrut primnyi gye niam. Numanyi că nyici ac(e)ăla nu s'o lăsat, șâ dacă o avut scris(o)area în mână s'o pus în curtye șâ o găzdălnit el mai gypartye, șâ s'o dzâs gye Szalponcai.

Apoi el o avut o fată șâ un ficior. Pă fată-sa o măritat-o după giuratu gyin Cetyeu șâ ficioru so o fost nyebun gye cap șâ o aprins tătye hlyeaburilye, cătye o avut lângă curtya lui, gyela Săpânta până'n ulyiță, tăt cu goz acoperit șâ cu päreți gye nuielye unse cu lut, că o dzâs că: „Mnyie îm(i) place să văd. cum ard hlyeaburilye.“ Apoi o vândut tătă averea lui Nedveschi gyin Tara Tăuțască șâ el s'o dus hăt, șâ l-o vădzut (o)amenyii, că mai în urmă cu baros o lucrat la coaci, da nyici nu lueru ușor numanyi ce-o fost putyere bughetă șâ mintye mai puțină, tăt sărac o rămas.

Apoi, aiesta Nedveschi, cum o inyit, o spus, că nu vrè(a) găzdălni laolaltă cu (o)amenyii gyin Săpânta șâ mai bgyingye să deie party(e)a lui, înt(r)'un sângur loc, că până atunci tăt laolalta o găzdăluit (o)amenyii cu Szalponcai. agyică o avut locuri laolalta și pân Gy(e)al șâ pân Marg(i)ány șâ pân Bărmezău șâ în tăt locul cătye oly(e)acă. Apoi (o)amenyii o dzâs, că ei (v)or da, numanyi tyeltuielile să lye facă Nedveschi cu algilyeri. Șâ i-o șâ dat Tocul, cu o partye gye pădure pă lângă hotarul Câmpulungului. Șâ gye atunci o partye înt(r)una bucată gyin hotarul Săpântii o fost lui Nedveschi șâ tri părți a (o)amenyilor gyecătvă Cetyeu.

El o dat locul aiesta la Grofu, care o inyit gyin Franția.

Șâ ac(e)ăla o dat la Șvaitu, Tirher, care o găzdăluit bgyinye cu tătă averea, șâ l-otyicăzluit, ca șâ rădăc(i)ângilye l-o scos gyân pământ. Șâ l-o tomnyit binye tăt pământu(l) cu gunoi, că o cumpărat gyela altu om cu un zlot, gyela altu cu o curună tăt gunoiu(l) gyin ocol șâ

l-o dus omul pă Toc șâ i-o șâ împrăstyiat șâ încă s'o bucurat, că o scăpat gye atăta gunoi gyin ocol, că (o)amenyii p'atunci o fost proșty șâ n'o ștyiut, că gunoiul îi bun gye tomnyit pământul. Șâ multye celye o învățat Românyii gyela Șvaitu șâ pântru aceea o fost mâniași jâzii pă Șvaitu, că gye c(e)ă nu lasă pă Românyii proștyi șâ gye mânvie l-o șâ aprins gye 27 ori șâ i-o ars numa înt(r)'un grajd 60 gye boi, ca aceea gye frumos(i), că o șâ plâns bgyetu Tirher. D'apoi pântru aceea numai gye c(i)udă, iară o făcut grajd. Apoi dacă o crescut mari coconyii, tăți cinci i-o cerut partya lor, că n'o vrut găzdălui laolalta. Șâ i-o șâ împărțât Tocul, numa pădurea s'o lăsat lui, ungye-i shiriru amu.

Ficiorii într'un an o vândut tăt c(e)ă o căpătat, șâ s-o dus car(e) — incotro, iară Todor o inyit la tată-so șâ locuiesty cu el în pădure șâ amu șâ găzdăluie bunye.

Apoi gyela ficiorii lui Tirher o cumpărat locurile celye multye un Doftor rus gyin Galvityăia.

Șâ gyela ac(e)ăla un jâd, care s'o dzâs Lax, apoi ac(e)ăsta o luat banyi mult(i) gyint(r)'o bancă pă locuri șâ o fugit.

Șâ atuncinyi o inyit Șandor György, care o fost fișcarăușul la bancă șâ o sădzut în curtye v(o)a 4 anyi, pânăce o vândut tăt Tocul, bucată cu bucată la tăți (o)amenyii gyin sat, cari o vrut cumpăra.

Șâ apoi s'o pus în curty(e)a iez mare. Laizer șâ o cuprins șâ el multye locuri gyint(r)'o Șvaitului.

Da amu șâ el lye-ar vingye, dacă ș-ar găsă cumpărători, care să-i cumpără, așa cum ar vrè(a) el...

PREFERATUL nostru scriitor *Petru Manoliu*, autorul romanelor „Rabbi Hajes Reful“ și „Tezaur bolnav“, ne va îmbogăți lectura cu o noua lucrare „*Moartea nimănu*“ asupra căreia vom reveni la timp.

„**PETRU BRAN**“ se întitulează volumul scos de d. *Vasile Scurtu* în zilele acestea. În viața culturală și națională din Satu-Mare, monografia dlui Scurtu constituie un frumos omagiu și o prețioasă contribuție. Inregistrăm evenimentul cu satisfacția unui net succes. Așteptăm lectura volumului.

INCRESTARI

Probleme

„Limba noastră” și anumite șarade

Sântem împotriva polemicilor. Pentrucă ele angrenează și cultivă spiritul revanșard care se găsește din abundență în sufletele oamenilor. Și-apoi publicitatea unui fapt este ea însăși o atenție, deci o recunoaștere parțială a justiției lui.

Facem acum o excepție, cazul de aici meritând aceasta.

Am citit cu nedumerire și vizibilă stupefacție un articol al dlui **Timoleon Pisani** în „Universul” No. 32, pag. I, datat Vineri 3 Februarie 1939. E un articolăș din seria nesfârșită a străduințelor autorului de-a fi salvatorului limbei române.

D. Timoleon Pisani să aibă părerile dsale. Nu-l oprește nimeni și cu atât mai puțin n'am înceta să-l aplaudăm oridecâteori limba noastră românească e scâlciată în fel și chip. Dar d. Timoleon Pisani, în tendința dsale de senzație, în materie de limbă, relevă uneori probleme extrem de banale și arhiștiute. Ba atinge unora și câte-un șfichiu, trasat cu dogmă de apologet.

Un astfel de articol e cel menționat. Dsa voește numai decât să lovească în prestigiul tagmei profesorilor de limba română din Satu-Mare. Baza și-o formează pe-o simplă corespondență a prietenului **Liviu Doros** amator se vede, al șaradelor lingvistice.

D. Liviu Doros e liber să întrebe orice pe d. Pisani Timoleon. Inșă d. Pisani Timoleon s'a grăbit să evidentieze o asemenea caricatură de întrebare, glumind pe socoteala „bietilor” dascăli de română, dela frontieră.

Ascultați. D. Liviu Doros voia să știe dela d. Timoleon: „dacă trecerea substantivului feminin **rață** dela singular, la plural aduce schimbarea vocalei **a**, din rădăcină în **e**, ca substantivele pară-pere, fată-fete, față-fefe, masă-mese, vară-vere.” D. Doros mai adaugă (**inexact!**) că n'a aflat un profesor

de limba română care să-l lămurească.

Noi precizăm: Dorim să vedem pe cel din urma țaran român analfabet, care ar rosti, fie și din greșală, la plural „două rețe”. De ce d. Pisani, ne crede așa de mărginiți? Poate fiindcă sântem la graniță, unde nu se vorbește corect și unde nici profesorii de română nu știu exact gramatica (Vom urma cursurile de corectitudine ale dlui Timoleon Pisani).

D. Pisani a voit să defăimeze pe profesorii de română din Satu-Mare. Aceasta fără discuție. Căci iată ce completează: „Dacă nu s'a găsit măcar un profesor de română, care să lămurească pe d. Doros nici o mirare. Se vede că profesorii de română din Satu-Mare, au fost elevi ai dlui V. V. Haneș, care vrea să se învețe limba după ureche, cum învață romii să cânte din vioară: — Fluera-mi-l, părințele, să ți-l fur eu din arcuș.”

D. Timoleon Pisani ar putea fi mai serios în materie de acuze, mai cu seamă când relatările unui corespondent ocazional sânt naive și lipsite de temei. Invinuiri de talia celei de mai sus a dlui Pisani, s'ar cuveni trecute în anonimatul tăcerii, dacă ele n'ar atinge susceptibilitatea unor oameni, care numai ei cunosc greutatea unui apostolat la Satu-Mare.

În viitor nu vom da crezare dlui Pisani. Și nu vom părea surprinși când vom vedea că dl. Timoleon Pisani va afirma categoric, că profesorii de limba română din Satu-Mare învață copiii la școală să spună la plural **două meme** în loc de **mame**. De ce n'ar face-o după „ureche!?”

Rândurile de față sânt scrise cu asentimentul profesorilor de limba română din Satu-Mare.

OCTAVIAN RULEANU

SURINKA e romanul de debut al dlui *Mihail Dada* apărut în editura Poedeanu București. E o lucrare inspirată din viața subciumată și entuziastă a adolescenței. O poveste de dragoste frumos scrisă și îngrijit editată.

Problema cititului și a bibliotecilor

Suntem 20.000.000 de oameni, să dăm lot de cititori unei literaturi legate prin fire invizibile și de nedesfăcut, de realitățile cuprinse între hotarele țării, dar o statistică făcută pe baze serioase ne poate pune în fața unor triste realități asupra cărora culpele stau împărțite, privind diversele categorii ale societății.

Se pretinde că cititul a prins în mrejele sale mulți dintre cetățenii noștri, dar este o creștere ilusorie, fiindcă deși s'au făcut multe transfuzii problemei, prin realizări efective pentru circulația cărții, nu depășim limita de 5000 de lectori pentru fiecare noutate literară la prima ediție sau pentru cărțile de succes măcar.

Se pretinde că a crescut numărul lectorilor? Noi știm că nu număr infinit de știutori de carte, dintre acei chiar cărora le place să se socotească intelectuali, nu-și citesc decât ziarele. Este o bună parte de adevăr, dacă nu total, în această afirmație.

Este evident că masa proletară, nu face lectură decât cea cotidiană și derizorie, parcurgere de ziar.

Mirarea nu-și află rost în acest fenomen, gândindu-ne că o altă mare majoritate nu se deosebește într-un nimic de cei din tîi.

Este dureroasă eterna constatare, că majoritatea celor cari au primit o educație mai întinsă, nu se dau în vînt după lectura de cărți literare, bune, nu citesc aproape nimic. Indată ce au ajuns să obțină o diplomă oarecare, încetează pentru ei problema cărților și cititului.

Se lasă prinși doar de practiva meseriei lor, de viața de familie, sau obligațiile mondene.

Satisfacțiile lor intelectuale se mărginesc la ziar, cinema sau teatru. Poate spiritului lor și circumstanțele vieții îi mîna către alte țeluri.

Sunt bibliotecile publice, asupra cărora vom încerca o statistică, pentru a stabili numărul de cititori cari le vizitează pe durata unui an.

Din masele muncitorești se mai pot câștiga cititori, bănuim, și suntem într-o măsură convinși de acest lucru, fără să ne facem totuși o prea umflată iluzie asupra numărului.

Mulți dintre ei fac acest lucru în taină, ascunzându-se de ceilalți camarazi, ca să nu

se expună la ironiile lotului de muncitori îmbătrîniți într-o mentalitate sau născuți în aceia pe care o au organic: indiferența față de carte.

Marele scriitor Maxim Gorki, spune în volumul „Căștigându-mi pâinea“ mizeriile pe cari a putut să le îndure, în vremea când era muncitor, din partea camarazilor de lucru sau a patronilor, din pricina gustului său pentru lectură.

Tot el mai spune că această stare de spirit nu găsea reflex în Germania, Anglia, sau țările scandinave. Iohan Bojer, marele romancier norvegian, povestește în „Cel din urmă Viking“, cea dintîi vizită pe care a făcut-o un pescar dela insulele Lofoten, la casa pescarului, unde pastorul împrumuta cărți.

CIOBĂNIȚA DIN PĂDURE

de STELIAN SEGARCEA

S'a pierdut prin labirintul
De poene din pădure:
Și nu-i teamă că veni-vor
Feți-Frumoși sau smei s'o fure!...

Nu-i e teamă că va'ncape
Pe-astfel de vestite mâini:
O vor apăsa toți țapii,
Berbecii și patru câini...

Este drept, că-i mult iubită,
Soarele, cum iese 'nzori,
Răzând îi sărut obrazii
Lăsându-i flori de bujori!...

Iară vîntul, flăcău mîndru,
Care nu-l plac fetele,
Tremurînd de dragul ei,
Ii desmiardă pletele!...

Numai luna în nopți albe,
Cînd cu zîmbetu-i o cheamă,
Ii mîngăe fruntea, ochii,
Ca o-adevărată mamă!...

Chiar și răul innadins,
Doine pe șoptite-i cîntă

— Ce dorești băiatule? întrebă pastorul, când Lars înaintă.

— O carte.

— Bine, dar sunt multe cărți, după cum vezi. Vrei povești, sau o carte de rugăciuni, sau de istorie, sau descrieri de călătorii?

— Poate că pastorul va fi bun să-mi afle una după gustul său, spuse Lars.

— De n'ar împrumuta pastorul pe Shakespeare, că e rându-l meu să-l citesc, spuse un băiețuș cu accentul din Norland.

— Cred că vei începe cu poveștile țărănești ale lui Bjornson, spuse pastorul, surâzând către Lars, prin ochelari. Când le vei isprăvi, vom vedea.

Și înainte să închidă ușa, Lars îl auzi pe pastor spunându-le celor din încăpere:

— Prieteni... spuneți-le tovarășilor

voștri că nu-i costă nimic împrumutul cărților. Aduceți-i aci. O carte bună face mai mult decât un gât de rachiu... Spunețile asta și adăugați că vor fi mult mai răsplătiți, mai distrați.

Dacă am citat acest text din Iohan Bojer, este că portretul pe care i-l face pastorului-bibliotecar, ni se pare că este portretul bibliotecarului ideal.

E simplu, cu suflet curat, își iubește meseria: dacă l-a sfătuit pe tânărul Lars, pentru poveștile țărănești ale lui Bjornson, este că știa anume că-l vor prinde, îl vor interesa și că astfel biblioteca, acelei case de citit a pescarului, va câștiga un nou amator de cărți bune.

Să nu ni se replice că bunii bibliotecari nu pot fi întâlniți decât în Norvegia, sau în romanul lui Johan Bojer. Ii avem, și-i putem afla cu prisosință la noi. Dar pentru aceasta, și pentru câștigarea cititorilor, trebuie pornită, creată o mișcare serioasă în acest sens. Trebuie înființate biblioteci particulare noi, sau în acele cercuri de plăcere, cari se preocupă numai de mișcarea sportivă și turistică, în uzine, de fabrici, în școli, în instituții de stat sau particulare. Într'un cuvânt trebuie evitat oricare efort în apropierea de carte, lectorului eventual. În ziua în care uzinele, cercurile de plăcere, asociațiile tuturor caselor de industrie sau ale instituțiilor de stat, vor avea fiecare bibliotecile lor, și cari să numere numai cărți de superioară calitate, va crește numărul cititorilor din toate categoriile sociale.

(„România“, Februarie 1939.)

B.

LUCIA DEMETRIUS a apărut cu un nou și masiv volum de nuvele: „Destine“ tipărit în condițiuni de superioară tehnică grafică în editura Miron Neagu Sighișoara.

*

TÂNĂRUL scriitor MIHAIL ȘERBAN autorul „Idolilor de lut“ își justifică valoarea și calitățile de prozator prin volumul de nuvele „NUNTA DE ARGINT“ apărut nu de mult în vitrinele librăriilor. Recent a scos volum de nuvele „CĂINII“ în editura „Vremea“.

*

COLECȚIA „AFIRMAREA“ o vom inaugura de ziua cărții, când vom scoate volumul „HIMERE“ al redactorului nostru Octavian Ruleanu. Volumul va cuprinde o serie de bucăți publicate în revistele ardelenne.

**Ca să uite — orice durere
Când cu inima e frântă!...**

**Izvorașul ce'n poene
Voinicește tot colindă;
Saomotos o roagă n'nr'una
Să--i servească de oglindă!...**

**Ghiocei și Sânziene,
Viorele, Tămâioare,
I-s'aplec supuse 'n cale
Ș'o sărută pe picioare!...**

**Stejari, Carpeni, Ulmi, Goruni,
Toți copacii din pădure;
I-au făcut paturi din frunze
Țesute cu rugii de mure!...**

**Mierle, Cuci, Privighetori,
Zilnic, în coruri mărețe
O desfată când mănâncă
Fragi sau mere pădurețe!...**

**Când plimbându-se cu visul
Și-a pierdut cu totul turma:
Oile îi sun talanga
Ca să le găsească urma.**

**Vre-un haiduc să-i iasă 'n cale
Să-i roșească 'n sărut fața,...
Căinii ce-i stau roată'n jur,
... Zău, că și-ar mai da chiar viața!!!**

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Cartea franceză

de VICTOR U. MOIȘ

În cursul ultimelor luni ale anului trecut, editurile franceze au scos o serie de volume de un interes crescut pentru cetitorii români a căror atenție a fost atrasă asupra lor de propaganda făcută cu ocazia „Săptămânii cărții franceze“ dintre 1—8 Decembrie 1938.

Fără să mai amintim de activitatea d-lor *Georges Duhamel*, *Jean Louis Vandoeyer*, *André Thérive* și ceilalți membri ai delegației franceze cu ocazia conferințelor lor în centrele universitare ale țării; și fără de a ne exprima mirarea că această „săptămână“ n'a durat decât 4 zile (o fi fost influențată de desideratele biroului „Confédération générale du travail“?) — tocmă fiindcă se vindea prea mult —; ci vom trece la o scurtă recenzie a producțiilor mai importante — cunoscute nouă — ale toamnei 1938.

În primul rând trebuie menționate desigur, volumele XIV și XV din romanul lui *Jules Romains*, *Les himnes de bonne volonté*, operă care prezintă un interes special pentru noi, românii, fiindcă exprimă foarte clar, într'unul din volumele ei, părerea unor intelectuali francezi despre femeile române din capitala Franței. Recunoaștem că nu sunt prea măgulitoare . . .

Lucrarea aceasta a lui *Jules Romains* a făcut mare vâlvă dela primele ei volume chiar, grație prefaței în care cunoscutul autor enunță un adevărat program de reînnoire al tehnicii și al punctelor de vedere ale romanului modern așa zis „*Unanimitist*“. Acele pagini de început sunt, desigur, foarte atrăgătoare, dar aplicarea ideilor în volumele următoare este deziluzionantă. *Jules Romains* n'a reușit să realizeze ceea ce și propusese cu atâta convingere. Wazêmes sau, dacă vrei, un alt personaj al romanului, deși este construit după alte rețete estetice, nu depășește nicidecum pe un oricare alt erou al romanului obișnuit; și cu atât mai puțin acțiunea nu întrece ca farmec alte producții cu subiect asemănător. Concludem de aici că timpul — și în deosebi *creatorul* — așteptat al romanului de factură „*unanimitistă*“, de participare a colectivităților la acțiune, n'a sosit încă. Pentru cine a avut însă timpul să citească cele 13 volume precedente, e de recomandat să continue cu lectura acestor 2 volume,

tratând subiectul extrem de exploatat până acum, al războiului mondial (Erich Maria Remarque, Rogers Verceel, E. E. Kisch, Markovits Rodion, Roger-Martin du Gard, etc.) și al luptelor dela Verdun.

Și fiindcă am amintit de romanele-serie ale literaturii franceze, facem observația că volumele din seria „*A la recherche du temps perdu*“ — susținute și azi cu reclamă deobosită la noi — ale lui Marcel Proust, au fost foarte puțin cerute, în cursul acestei săptămâni franceze, preferându-li-se seria vestitului roman „*Jean-Christophe*“ de *Romain Rolland*. (Cel puțin aceste sunt datele ce ni-au fost furnizate de conducătorul unei mari agenții de librărie franceze).

Un alt roman serie „*Les Thibault*“ de *Roger-Martin du Gard* încununat cu premiul Nobel pentru literatură, a fost tradus de curând până și în ungurește și tipărită de editura „*Athenaeum*“. Ne mirăm că nimeni n'a încercat să transplanteze în românește acest magistral roman, atunci când romane de o factură tot așa de interesantă ca și „*Contrapunct*“ de *Aldous Huxley* și „*Robii*“ de *Soumerset Maugham* au găsit căutare mai mare în rândurile cititorilor români decât multe dintre creațiile autohtone.

Un scriitor tot așa de cunoscut ca și cei înșirați până acum: *Daniel Rops* a scos o nouă carte „*Ce qui naît, et ce qui meurt*“, cu tendințe filosofice destul de obscure. Nu ne îndoiim totuși că va plăcea oricui o va citi; e o carte ce te îndeamnă la meditație și în același timp dă și oarecare rezoluții.

Henri de Montherlant a scos al treilea volum din seria „*Les jeunes filles*“ intitulat „*Le Démon du Bien*“; primele 2 volume („*Les jeunes filles; Pitié pour les femmes*“) atingând un număr colossal de ediții. Ne vom reține să enunțăm vreo părere asupra acestor cărți, foarte interesante, de altfel, mărginindu-ne să reamintim critica făcută în „*Revista Fundațiilor Regale*“ din Octombrie 1938 de Dl. Ș. Cioculescu care califica primul volum ca un produs al unui „*joc în fața oglinzii*“ al autorului în căutarea încrederii în sine. În orice caz e o carte care place în primul rând sexului tare . . . (Un număr din revista „*Les nouvelles Littéraires*“ din toamna anului trecut, aducea o interesantă anchetă făcută în rândurile tineretului intelectual din țările balcanice din care reieșea că alături de *Drien la Rochelle*,

Henri de Montérlant e cel mai căutat romancier francez.)

Redactate în formă de scrisori schimbate între autor (numit aici Pierre Costals) și 2 femei care-l adoră dar pe cari el nu le iubeste; între scrisori fiind intercalate pagini din jurnalul acestui inecruț Don Juan, Pierre Costals și crâmpoșe din desfășurarea dragostei dintre el și o a treia femeie, — de astă dată pe placul lui — Solange Daudillot.

Trecând peste celelalte producții literare ale Parisului, ținem să amintim și cele câteva cărți de ținută științifică și filosofică ale editurilor din „Presses Universitaires”. „*Traité de Philosophie*” de M. M. Gorce și „*Traité de Psychologie*”, de G. Diveshauwers sunt două monumentale lucrări didactice concepute într’un spirit adânc catolic care se manifestă iarăși puternic în creațiile filosofiei franceze.

„*Les théories sociologiques contemporaines*” de P. A. Sorokin a apărut de curând în traducerea lui René Verrier. Este una dintre cele mai complete și mai obiective tratate de sociologie care s’a scris până acum.

La fel de valoroasă este și cartea profesorului Charles Werner de la Geneva „*La philosophie grecque*” scrisă într’un stil de o claritate rară și cu un entuziasm care dă farmec expunerii obiective a sistemelor lui Socrates, Platon, Aristot, Epicur, Zenon, Plotin și în sfârșit a tuturor manifestărilor mai importante ale spiritului filosofic elen. Nu putem decât să recomandăm această carte ca pe una dintre cele mai bune — o spun și specialiștii cărții de istoria filosofiei antice.

Amintim cu acest prilej frumoasele ediții din operele lui Henri Bergson „*Essai sur les connexions immédiates de la conscience*” (34 ed.) și „*Les deux sources de la morale et de la religion*” (17 ed.) apărută într’o ținută ireproșabilă în editura „Alcan”. Aceeași editură ne-a dat și lucrarea profesorului de logică și istoria filosofiei de la Cluj, Dl. Marin Sefănescu „*Le problème de la*

méthode”, operă filosofică de inspirație creștină.

Nu putem să nu amintim tot aici cartea plină de înțelepciune deși uneori lipsită de originalitate a prof. Jules Payot „*La conquête du bonheur*” tipărită la aceeași edi’ură în anii trecuți și retipărită iar în anul trecut.

Editura „Moutaigne” a librăriei Fernand Aubier a scos în colecția „*Philosophie de l’Esprit*” cartea lui Simon Frank „*La connaissance et l’être*”. Filosoful rus, refugiat mai întâi la Berlin apoi la Paris a știut să imprime cu această operă a lui, un suflu nou pe planul misticei lui Nicolas Berdiaeff dezvoltării ulterioare a filosofiei bergsoniene. Problema de mare importanță metafizică a cunoașterii este abordată de Frank într’un fel cu totul nou, bazat din punctul de vedere al „*unității metalogice*”.

Amintim aici și activitatea de popularizare plină de roade a colecției „*Nouvelle encyclopédie philosophique*”, care sub direcția lui Henri Delacroix ne-a pus la dispoziție cărți de importanță unor: *Les ages de l’intelligence*” și „*Les grandes formes de la vie mentale*” de Leon Brunschrieg; „*Problèmes d’histoire des religions*” de G. Baruzi și „*Enquête d’une philosophie*” de D. Parodi și alte lucrări tot atât de valoroase.

Atragem atenția cititorilor de filosofie asupra măreței opere a profesorului Emile Bréhier de la Sorbonne, „*Histoire de la Philosophie*” în 7 volume, de curând editată de librăria Alcan și în pragul epuizării.

Istoria lui Bréhier este superioară oricărei alte încercări de acest fel chiar și aceea a lui Herald Höffding — reușind să pue creațiile filosofice ale timpului într’o lumină de veșnicie și de incontinuuă influență asupra spiritului omnesc, spre deosebire de alte istorii a filosofiei, cari prezintă sistemele marilor gânditori, doar ca o producție temporală, dependentă de factori istorici fără de aceia legătură intimă și esențială ce unește toate doctrinele de la Platon până la Bergson.

Cartea română

M. Eminescu — POEZII — ediție îngrijită și comentată de dl. G. CALINESCU — editura Națională, Cluj.

Cu toate că, încă înainte ca ediția aceasta să fi văzut lumina de sub teascurile tiparului, s’au și găsit hărțuitori cari să apere „opera marelui nostru Eminescu”; cu toate acestea și independent de ipofesele reclamagiilor și-a scandalagiilor li-

trari, ediția de față, atât prin girul dl. G. Călinescu, cât și prin îndreptările indispensabile ce s’au făcut — o spunem și noi cu simțul nostru de români și nu cu aerele de critici umflați de pretenții și vineți de grija stărbirii operelor — ediția aceasta este, cunoscând și acele întocmite de T. Maiorescu, Ibrăileanu, C. Botez, cea mai corectă, mai citită și mai absolut neștirbătoare a creației lui Eminescu. Insuși autorul, dacă ar fi apucat săracul vre-

murile „bătrâneții lui Caragiale”, desigur c’ar mai fi corectat câteva „pe ici, pe colo” și-ar fi zis cu noi, aceștia de azi, „steaua care a răsărit” și nu STEUA care-a RE-SĂRIT cum se grăia și mai ales se seria înainte de 1880.

Ediția îngrijită de dl. G. Călinescu a poeziilor marelui nostru Eminescu este așa cum trebuie să fie cea mai serioasă și mai bine studiată ediție a unui poet car ni-a cinstit, ca nimeni altul, numele nostru de români.

Octave Aubry — REGELE ROMEI
— editura Naționala Ciornei — lei 100.

Numele autorului acestei nespuse de duioase și de interesante scrieri e cunoscut cititorului român. La așa de cunoscut nu prin mulțimea lucrărilor ci prin subtilitatea descrierilor, încât la citirea numelui lui pe coperta unei cărți, suntem siguri că lectorul obișnuit cu frumosul, instructivul și ineditul se apropie cu interes și preferință.

În scrierea de față se romantizează copilăria vlăstarului lui Napoleon Bonaparte rămas pe urma căsătoriei împăratului cu Maria Luiza. Se înfățișează toată tragedia și ipocrizia unei vieți încadrate de evenimentele timpului. E o lucrare inedită și înțelesantă scrisă documentat și tradusă conștiincios de **Sergiu Milorian**, lucrare care nu ar fi putut apărea sub nici o formă înaintea prăbușirii imperiului austro-ungar, dar care va lăsa cititorului o seamă de lucruri și de întâmplări neînțelese până aci.

O recomandăm cu multă înțelegere ca pe o traducere merituosă.

George A. Petre — UMBRE ȘI LESPEZI — versuri — Oradea.

Vigoarea talentului dlui **George A. Petre** a învins de mult orice încoială din inimile și mințile acelor ce se obișnuiseră a nu admite posibilități creatoare consacrate de câțiva ani stabiliți ori adunați, numai, în Capitală. Cu volumul de față, autorul înălțându-se nespuse în ochii acelor ce hotărăsc de soarta poeziei lor s'a stabilit definitiv în inimile noastre, a cititorilor deprinși cu versul frumos, corect și evocator.

Pentru temeinicia tabloului desfășurat cităm din **Amintire** :

„Aș vrea să mi plesnesc acum gândul
Între hârțile acestea moi
Cum odinioară, zile de-a rândul
Plesneam biciul pe lângă boi.“

„O pasăre speriată ca de moarte
Mi-a plâns odată frumos :
Mi mutasem cuibul la o parte,
Când să-l răstoarne fierul pe dos.“
Iar imaginea tatălui se resfrânge
gânditoare :

„A mușcat buzele'n chip de descântec
Apăsând coarnele mai greu,
Știa el oare, că acea cântec
Va plânge mai departe 'n visul meu?“

CONST. GH. POPESCU

André Maurois — ISTORIA ANGLIEI — 2 volume. Ed. Naționala Ciornei. — Lei 135.

Evenimentele politice internaționale au ridicat poporul englez pe primul plan al preocupărilor întregului univers.

Atenția tuturor este ațintită asupra acestei țărișoare insulară din Europa. Unii îi spionează mișcările, alții o urmăresc cu o legitimă îngrijorare și se întreabă: ce va face oare Anglia?

O luptă pe viață și moarte se dă azi ca'n totdeauna pentru egemonia lumii. Obiectivul este, înainte de toate, Anglia și acest harnic popor, englezul.

Cel ce vrea să-l cunoască mai în deaproape istoria acestui atât de admirabil popor, face un mare bine servindu-se de cartea savantului academician francez, **André Maurois**. O istorie concisă și atotcuprinzătoare, care nu se încurcă în amănunte fără importanță, însă cu toate acestea nu neglijează niciun moment istoric mai important.

Ceia ce cunoaștem noi despre Anglia și englezi, este mult prea puțin ca să putem judeca evenimentele în curs și întregul teatru internațional actual sub aspectul adevărului și prin prisma forțelor — întâiu și întâiu engleze — ce le mișcă, ca să ne dispenseze de a citi această carte.

Traducerea se datorește Aniei Moissi și-a apărut în Editura „Naționala-Ciornei“. Prețul de 135 lei pentru ambele volume, în raport cu valoarea intrinsecă a lucrării, este mai mult de cât convenabil, dacă ne gândim că pentru cărți fără valoare ni se cer prețuri exagerate.

Nicolae Petrescu — ANGLIA — Ed. Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II“ — Lei 120.

Încă o carte despre Anglia. Una care completează „Istoria Angliei“ a lui **André Maurois**, „Anglia“ dlui profesor **N. Petrescu** este istoria socială a Angliei. Cealaltă cuprinde mai mult fapte și evenimente cu caracter strict istoric, învăluite și cu oarecare istorie socială pentru a le cunoaște mai bine efectele.

Cartea dlui **Nic. Petrescu** este poate primul studiu aprofundat asupra poporului englez, a instituțiilor sale și-a întregii sale ma-

nifestațiuni social-politice dela cea mai îndepărtată epocă și până în ziua de azi.

Cetind acest documentat studiu, ne este cu totul imposibil să nu ne captiveze farmecul cărții, iar mai ales calitățile firești ale harnicului și cinstitului popor englez, devenind, neapărat, un frecvent „anglofil“.

Acest efect este o dovadă peremptorie a talentului autorului. Dar nu exclusiv talentul autorului asigură succesul cărții, ci sinceritatea cu care e scrisă și acea convingere profundă în adevărul spuselor sale, pe care dl. **Nic. Petrescu** vrea să ni-l destăinuiească prin fiecare slovă despre poporul englez și organizația statului și al imperiului britanic.

Sunt captivante și duioase totodată acele pasaje din carte, în cari scrie despre pacifismul poporului englez.

De fapt, dl. **N. Petrescu** nici n'ar putea încheia mai frumos opera sa decât cu acest veritabil imn la opera pacifică a poporului englez:

„Pacifismul Angliei întărește prestigiul și influența poporului englez în lume! De el se leagă speranța unei ordine internaționale bazată pe norme juridice și principii de dreptate. De reușita lui atârna continuarea civilizației. În măsura în care pacifismul englez va ști să îmbrățișeze cât mai diverse interese și idealuri consecințele lui vor fi salutare și fecunde pentru progresul omenirii.“

Cât adevăr se ascunde în această constatare, e suficient să ne gândim la recente călătorii a premierului englez **Neville Chamberlain** pentru a menține pacea cu orice sacrificiu.

Cartea lui **André Maurois** este tradusă în multe limbi culte europene. A dlui **Nicolae Petrescu** nu credem să fi ajuns încă la această cinste, deși, dacă nu-l întrece pe **Maurois** apoi îl egalează cu siguranță atât în temeinicie, cât mai ales în valoarea științifică, în sinceritatea convingerilor, în arta exprimării și în obiectivitatea constatărilor și a concluziilor.

Cei ce doresc în mod sincer să se instruiască și au pretenția de a-și asimila cultura, sunt obligați să studieze și această carte. O simplă cetire pentru a omorî vremea, ca și cu un roman oarecare, nu este suficientă.

LUCIAN BRETAN

RĂBOJ

Doi apostoli

În dimineața zilei de 11 Februarie s'a stins în cetatea Vaticanului a Romei eterne, acel care a fost PAPA PIU AL XI. Achile Ratti îi iubea pe Români, căci le cunoștea năcazurile și bucuriile. În timpul războiului, ca nuntiu la Varșovia, a urmărit de aproape luptele noastre, ne a admirat, căci spunea numa' când i se ivea ocazia: „Român, — Rumeno este egal cu Roman“.

Cunoștea așupririle Românilor venite din partea Ungurilor. Știa despre episcopia ruteană-maghiară a Muncaciului și cunoștea episcopia vestită în nedreptăți a Hajdudorokului, mai mult, l-a impresionat martiriul vlădicului dela Blaj, Inocențiu Micu-Clain.

Pentru aceasta a voit ca în locul Muncaciului și Hajdudorokului să triumfeze episcopia română-uniță dela Baia-Mare, vrednică urmașă pentru românii uniți, a vechei vlădicii dela Peri, — iar martiriului Inocențiu Micu-Clain i se datorește „Institutul Recunoștinții“ și Seminarul „Pio Romeno“ din Roma. Era foarte logic și natural să fie așa. Căci dacă toate națiunile culte au câte un seminar la Roma, pentru cei noi fii Romei, să nu avem și noi unul în cetatea eternă a cărei nume, dintre toți, singuri noi îl păstrăm și îl purtăm? Dacă soarta a fost atât de crudă timp de un mileniu, cu neamul nostru, nu se cădea acum să intrăm în vechiul nostru drept? Oare nu suntem noi urmașii vechilor legionari Romani? Oare poporul românesc nu s'a născut creștin și încă latin? Atunci de ce să nu țrebăm de ce vine Papa Piu al XI, și ajută școalele dela Blaj? Pentru ce Românii nu au fost ajutați pe timpul erei unghurești? Foarte simplu. Nu se putea, căci nu eram cunoscuți de cât ca: „tălharii din temnitele lui Ladislau“ vorba cronicarului. Corifeii dela Blaj au fost aceia cari au continuat opera vechilor cronicari, — prin scoțierea bibliotecii din Vatican, — aflând atâtea date despre originea noastră vrednică și nobilă romană.

Nu se cădea acum să vină un pontifice Roman, ca în memoria acelor smeriți călugărași dela Blaj, — clerici ai Vaticanului, — să ajute școalele dela Blaj, să zidească „Institutul Recunoștinții“, ca așa fii de valah să știe că sunt: „Generare et sanguine Romani“.

În seara zilei de 7 Martie, departe însă de țara sa scumpă, pe care a iubit-o atât de mult, s'a stins și patriarhul MIRON al României, fiul țaranului valah din Toplița Română a Ardealului. ILIE CRISTEA își termină studiile liceale la „gimnaziul superior fundațional“ a grănicerilor din Năsăud. Teologia o absolvă la Sibiu. Doctoratul în filologia modernă îl ia la Budapesta. Ajunge episcop de Caransebeș și apoi în anul 1920 este ales mitropolit primat al Ungro-Vlahiei. În anul 1925 este ridicat ca patriarh al României.

Ajuns în 1920 în capitala României, nu-și uită de frații săi de peste munți, din Ardeal. Le cunceaște nedreptățile, le știe suferințele și năcazurile din trecut, — știe ce înseamnă în vechiul Ardeal a fi preot român, — cari însuși patriarhul era dintre ei, — știa că ei au dus steagul luptei românești împreună cu vreo câțiva intelectuali, fii ai lor sufletești — până să ajungă la biruința triumfală din 1 Decembrie a anului 1918. În 1936 împreună cu guvernul român, înfăințează episcopia română-neunită dela Sighet, și aceasta ca vrednică urmașă pentru românii neuniți ai vechei episcopii dela Peri, — iar ca președinte de consiliu caută să-i îndreptătească pe păstorii sufletești ai românilor din Ardeal, ridicând absolvenții celor 5 academii teologice din Ardeal, la rangul de licențiați, și astfel ajungând să aibă un sațar ca lumea.

Vlădicii MIRON CRISTEA și IULIU HOSU au fost binevestitori, cari au dus vestea Unirii, — fraților de peste Carpați, în 1918.

Doi apostoli au căzut. Viitorul ce va aduce?

Dă Doamne urmași vrednici, pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici și pentru UNIREA tuturor. Amin.

VASILE GAVRIȘIU.

Universul Literar No. 6 din 11 Februarie.

C. Fântâneru, în cronică d-sale, făcând recenzie asupra unei plachete de poezii, în numele tradiționalismului, menționează și versuri ca acestea:

Vitele cu țate pline, or să vie din imas
Pentru gurile flămânde ce le-asteaptă la oraș
Care pline cu belșuguri și cu struguri tămâioși,
Birjenite cu biciușca de olteni înalți, voiși
O să meargă 'n viersul doine către piață, către
[târg,
Și-o să crească gras chimirul negustorului din
[sârg . . .

Departe de noi gândul de a micșora valoarea poetică a operei poetului cu placheta. Noi, din

contră, avem credința nestrămutată în neobișnuitul talent al acestui poet. Și pe acest motiv chiar, vrem să contribuim cu ceva la salvarea lui de sub o eventuală influență a observațiilor d-lui *Fântăneru*, care pare a se juca în lumea esteticului „de-a bobărnacul“. Dă să crede, că dacă știe proformă să însăleze firul unei înodări critice, îi este iertată lipsa de intuiție directă asupra răcorilor inumane din melodia unui vers . . .

Versurile citate sunt cât se poate de slabe și în deajuns de supărătoare prin repetiții care n'au nicio semnificație, decât aceea, de a îndepărta cadenta unui ritm corect . . . Crede d-l *Fântăneru* că expresiile: „cu belșuguri și cu struguri“, „pentru gurile flămânde ce așteaptă la oras“, „birjerite cu biciușca“, „cătrefie piată, cătrefie târg“, — se pot socoti că poartă în umeri poveri poetice, numai pe simplul motiv că amintesc de versuri ca acestea:

„Când cu gene ostenite seara suflu în lumânare,
Doar ceasornicul urmează lunga timpului căra-
[re“ . . . ?

Și poate d-sa să aibă iluzia unei frumuseți ce merită relevată în versul atât de facil și de uscat: „Și-o să crească gras chimirul negustorului din sârg“ . . . ?

Noi facem atent pe poetul cu placheta (care ne este unul din cei mai buni și mai de valoare prieteni din veac) să stea . . . cât mai departe de d-l *Fântăneru* . . . O apropiere i-ar fi în dauna evoluției talentului, iar noi așteptăm dela el mult, cu mari și justificate nădejdi . . .

D. CINOVA.

CONSTANTIN JIGUIDI a fost cel dintâi caricaturist român și unul dintre cei mai talentați pictori ai noștri. Puțini sunt acei ce-i știu de nume și foarte redus e numărul acelor ce cunoscându-i activitatea își mai amintesc astăzi de roadele talentului său ori a existenței fânței lui. CONSTANTIN JIGUIDI, muncitorul și risipitorul de talent, a murit în plină ascensiune și'n floarea vieții, acum patruzeci de ani în vârstă de — abia 34 ani.

Am încrestat aceste câteva rânduri în memoria acestui mare uitat pentru a atrage atenția acelor ce l-au cunoscut și uitat, asupra omului care a ilustrat prin talentul său, toate publicațiile timpului.

Poetul D. HINOVEANU, autorul duioase lor volume: *Luminisrui în somn* și *Azur pentru plopul cu îngeri*, va scoate în curând de sub tipar un nou volum de versuri intitulat: *TĂRMURI VECHI*, cu ciclurile: Pe drum cu plopi (întoarcere în lumea copilăriei); Nopti voevodale (întoarcere în sufletul neamului cu vibrații de legendă

și gând); Răsărit de luceafăr, I-ul portret, (întoarcere prin sufletul operii lui Eminescu cu lumină de lună și glas de corn și melancoliei).

Nedreptățirea ce i se face acestui în adevăr talentat și subtil poet, credem că măcar de data aceasta se va repara acordându-i se atenția ce-o merită din plin.

MIHAI SADOVEANU, marele nostru scriitor a fost răsplătit, nu de mult, după înaltele sale merite: *Universitatea Mihăileană din Iași, i-a decernat diploma de „DOCTOR HONORIS CAUSA“*. „Gestul Universității ieșene nu scapă nimănui în înalta și pilduitoarea lui semnificație: vine să valorifice esențialul respect și admirația cuvenită marilor figuri epocale.“

GH. ȚIȚEICA — fostul secretar general al Academiei române, omul atât de dedicat științei și-atât de respectat pentru această înclinare a sa, s'a stins abia știut de lumea în serviciul căreia și-a pus toată truda și conștiința sa.

Dl *Ferdinand Singer* din loc, a făcut publicului intelectual conlocuitor o plăcută surpriză transpunând corect în l. maghiară, apreciată piesă a actorului nostru *Ciprian, OMUL și MĂRTOAGA*, piesă care s'a jucat conștiincios de trupa ambulată maghiară pe scena mai multor teatre ardelenne, în afară de cel sătmărean.

Gestul dlui *F. Singer* e și meritos și semnificativ. E meritos pentru că prin dsa minoritatea intelectuală conlocuitoare ne întinde o mână prietenească pe care noi trebuie s'o înțelegem și s'o strângem cu căldură și e semnificativ deoarece, în conjecurile internaționale apăsătoare, dl *Singer*, realizând traducerea și jucarea piesei, ni-a indicat o cale de urmat: pentru apropierea spiritelor a două popoare, ce adesea se subminează și se detestă fiindcă nu se cunosc, e necesară cunoașterea și a artei noastre.

Ceeace a făcut dl *Singer* nu e o simplă traducere care să sconteze un beneficiu material. E un gest pe care noi trebuie să-l pricepem, să-l încurajăm și să-l popularizăm.

Să nu ne tot sesizăm și trâmbițăm de ceea ce se traduce pentru a se face cunoscut peste graniță. Să ne sesizăm și să ne interesăm dacă se traduce ori măcar se încurejează astfel de lucruri pentru minoritarii noștri, căci e și mai ușor și e și mai convenabil dintr'un anumit punct de vedere.

Cu cât ne vom face cunoscut, coneciătenilor noștri de altă naționalitate, resursele noastre spirituale, cu atât ni vom apropia mai mult sufleteste. Și apropiindu-i sufleteste îi vom avea de partea noastră.

A SOCIȚIA PROFESORILOR SECUNDA-RI a prilejuit școlărimii și publicului intelectual românesc sătmărean, prin conferințele ce le-a ținut și pe care le-a și ținut până acum, câteva ocazii de alese preocupări intelectuale.

Astfel dl V. SCURTU prin bine studiată și serios susținută dsa conferință despre PETRU BRAN, a reîmprospătat și întregit cunoștințele publicului, reabilitând memoria, pe nedrept uitată, a unui mare luptător naționalist.

Dl AUREL PEIA prin instructivă și interesantă conferință despre: ICONOGRAFIA CRESTINA, conferință cu proiecțiuni, a prezintat și îndălțat în ochii spectatorilor un gen de artă prea puțin popularizat și insuficient apreciat.

Dl ANDREI RADU a împărtășit, ajutat și dsa de proiecțiuni, dar și de-un vocabular limpede și degajat, impresiile savuroase culese pe urma unei instructive călătorii în Burgonia. Un plăcut prilej de cunoașterea frumuseților locurilor și-a însușirilor acelor ce nu ne cunosc.

Așteptăm în viitor conferințe, tot cu proiecțiuni, și despre minunatele noastre privelești. Avem profesori și de geografie ori istorie și avem și școlari minoritari cari ne privesc chiorș fiindcă nu ne cunosc.

CONST. GH. POPESCU.

Mici creionări

RAYMOND RECOULY: „AMURGUL UNUI IMPERIU“. Abstrăgând de unele mici erori sau concluziuni de ordin cam subiective, este cea mai prețioasă carte ce s'a scris până în prezent și care să se fi tradus și în limba română. Romanul acesta nu este numai interesant ei, prin tratarea atâtor subiecte tragice ca: viața și moartea tragică a Reginei Elisabeta, Drama dela Mayerling, moartea tragică a împăratului Maximilian al Mexicului, asasinatul dela Seraievo sau moartea ultimului împărat, Carol, în exil, este deadreptul captivant.

În fraze scurte și concise, el este redat într'o traducere impecabilă.

MIHAI TICAN RUMANO: „ARGENTINA“. Hoinarul de prin Abisinia, Lacul cu Elefanți, Spania, autorul atâtor cărți cu subiect inedit și martorul atâtor întâmplări pe cari alții nici a le ceti nu au prilejul ne îmbogățește cunoștințele geografice și etnografice prin cartea sa despre Argentina,

tratând despre o țară în care ar încape Germania-Franța și Spania cu Portugalia, toate laolaltă, de 5—6 ori, și care, deși ar putea adăposti 400 milioane de oameni, abia are 13 milioane de locuitori.

Este o lucrare cu totul lipsită de senzațional și e — poate — mai puțin reușită de cât celelalte descrieri ale autorului.

LYTTON STRACHEY: „REGINA VICTORIA“. În traducerea lui Isaia Răcăciuni și sub îngrijira Editurei „Naționala-Ciornei“, cunoaștem aci viața unei Regine a Angliei, Victoria, care a avut cea mai lungă domnie dintre toți regii Țării sale. Sub ea, între anii 1819—1901, Anglia a parcurs cea mai dificilă dar totodată și cea mai glorioasă cale a istoriei, până în zilele de azi.

Deși cu substrat istoric, cartea este mai curând o biografie pură, atingând istoricul numai în părțile ce sunt în cea mai strictă relațiune structurală și necesare pentru a înțelege evenimentele din viața reginei Victoria și mai ales atitudinile și faptele sale.

Totuși romanul este interesant și se imbie.

ARH. TEODOSIE BONTEANU: „O TURMĂ ȘI UN PĂSTOR“. Problema împăcării Bisericii de Răsărit și Apus. — Autorul este azi călugăr român unit al ordului „Bazilitan“ dela Bixad. Înainte fusese tot călugăr în biserica ortodoxă.

Conținutul cărții sale intitulată „O turmă și un păstor“, sau mai bine zis scopul acesteia îl redă foarte fidel subtitlul cărții.

Ceea ce atrage și captivează pe cetitor, este convingerea profundă care iradiază din fiecare frază și fiecare cuvânt.

Autorul tratează un subiect care pasionează întreaga suflare românească din lumea laică. În vârtejul evenimentelor internaționale de azi orice bun patriot decât o unire în toate, prin urmare și în cele confesionale.

Asupra problemei ridicate de autor, vom reveni printr'un articol în unul din numeroasele viitoare ale revistei.

Facem cărții cele mai călduroase recomandări, și îndemnăm ca ea să fie citită cu maximum de obiectivitate și bună voință atât din partea ortodoxilor cât și a celor uniți.

Cartea se poate comanda la autor, Mănăstirea Bixad, județul nostru.

LUCIAN BRETAN

TRAIAN DEMETRESCU e un poet uitat. Puțini sunt acei ce-și mai amintesc de acel Traian Demetrescu, care în scurta-i existență cu plămâni măcinați de tuberculoză a lăsat totuși literaturii românești, atât în poezie cât și în proză, accente lirice de-o duioșie covârșitoare.

Pentru foarte mulți, Traian Demetrescu e un apocrif, cu toate că versul său arhaic plin de-o sensibilitate bolnăvicioasă, a plăcut nespus de mult generațiilor trecute.

Dacă destinul vitreg nu l-ar fi condamnat la moarte timpurie, Traian Demetrescu trebuia să fie trecut în antologia veche a

poetilor lirici ca și cel mai autentic și reprezentant poet al timpului în care a trăit.

Reamintim lectorului câteva versuri:

„Când jalea vântului tomnatic
Prin desfrunziții arbori trece!
Tu te gândești la baluri doamnă,
Eu mă gândesc la soba rece!
Și când în serile de iarnă,
Cânti la clavirul tău visând
Tu te gândești că ești iubită
Eu mă gândesc c'o să mă vând!“

ELEFTERIE BEOCA

Buletinul „Astrei“ Saftu-Mare

Dela „Astra“

În ultimă ședință a comitetului despărțământului județean, d. președinte dr. Eugen Seleş dir. lic. Eminescu, a expus stadiul lucrărilor în legătură cu aplicarea legii Serviciului Social. Până în prezent s'au primit dela centru doar instrucțiuni de ordin general, legea începând a fi aplicată dela 1 Aprilie c.

D. președinte Eugen Seleş ajutat de dnii prof. Gavril Barbul secretar general și prof. Octavian Ruleanu, au început reorganizările cercurilor culturale. Până în prezent sunt în funcțiune 44 cercuri sătești. Celelalte vor fi organizate până la 1 Aprilie c. Aceste cercuri culturale constituie baza căminului cultural. În vederea deschiderii căminelor, despărțământul județean a luat măsuri să aprovizioneze cercurile cu stocuri de cărți populare pentru biblioteci. Remarcăm în această privință și bunăvoința dlui Dumitru Șuta librar care a promis și dsa o serie de cărți pentru popor.

Tot în ultima ședință a comitetului, d. prefect-colonel Simion Coman, a fost proclamat președinte de onoare al despărțământului local, pentru marele interes și sprijin ce l-a acordat în totdeauna „Astrei“ și propagandei culturale.

În privința căminului cultural orășenesc, sunt mari speranțe că el va lua ființă cât de curând, deocamdată în fosta sala „Urania“. Camera de Muncă s'a arătat și ea înțelegătoare pentru aceasta.

Dela 1 Aprilie va începe mai intens propaganda culturală, având apoi și Regulamentul de aplicarea legii Serviciului Social.

Până în prezent au fost numiți dnii ing. Z. Spârchez ca director al căminului județean și d. prof. Scurtu ca inspector.

Dela cinema „Astra“

Cinematograful trece actualmente printr'o criză. Ea s'a resimțit și la noi. Ne bucurăm însă că mult visata înțelegere cu Cinema „Național“ este astăzi fapt îndeplinit. „Naționalul“ a trecut în proprietatea Uniunii Societăților Culturale și deci realizarea adevăratei Case Naționale se întrevește.

Sezonul actual ne va releva unele filme remarcabile. Menționăm: „Stella-Dallas“ puternică dramă sentimentală cu Barbara Stanwick și John Bolles.

Un film impunător și foarte bine primit de critică este „Katia“ cu Danielle Darrieux. Vieța rusească este prinsă în tot misticismul ei. Alt film, din lumea spionajului va constitui o senzație. Se numește „Suez“ și are de interpreți pe Loretta Young, Annabela și Tyron Powel.

Dar succesul cel mai mare îl va constitui filmul „Albă ca zăpada“ care constituie un record în arta cinematografică. Data rularii se va anunța la timp, pentruca toți iubitorii să aibă posibilitatea să-l vadă.

Apropiati-Vă cu încredere și citiți :

— **Amicul Tinerimii.** An. XI. Febr. 1939. Red. Liceul „T. Vladimirescu“ Tg.-Jiu.

— **Brazda.** An. III Nr. 1—2 Ian.-Febr. 1939. Satu-Mare. Redactorii: Ing. S. Dărămuș, dr. Al. Georgeoni și ing. Gr. Obrejanu.

— **Cuget Moldovenesc.** Lunar sub auspiciile soc. „George Enescu“ Bălți, str. I. Creangă 11. Dir. Marc. Văluță. Prim-red. Petru Stati.

— **Cuvântul Satelor.** An. XIII, Nr. 11. Săptămânal independent. Redacția: Timișoara IV. Bul. Berthelot 2. Dir. prof. Nicolae A. Roșu și Ion Ciucurel.

— **Decalogul.** An. IV. Gazetă de atitudine creștină. Red.: București, str. General Tell 18. Proprietar și red.: Coriolan Gheție.

— **Eu și Europa.** An. III, Nr. 2—3. Red.: Ion Corbuțiu, Deva, str. Regina Maria 15.

— **Frontiera.** An. II, Nr. 9. Red.: Satu-Mare, Calea Traian 2.

— **Gazeta Orșovei.** An. XIV. Săptămânal. Red.: Orșova, str. Decebal 28. Dir. politic. Tr. V. Țăranu.

— **Innoirea.** An. II, Nr. 12, Martie 1939. Bilunar. Red.: Arad, str. Brătianu 4. Dir.: Tib. Vuia.

— **Literatura.** An. II. Red.: București, str. Visarion 20. Dir.: Iordache Răducu.

— **Munții Apuseni.** An. II, Nr. 1. Martie 1939. Red.: Alba-Iulia, Piața Mihai Viteazul 28. Dir.: Liviu Bica. Red.: Ion Țoltescu-Văleni și V. Oprescu-Spineni.

— **Nădejdea.** An. VIII, Nr. 208—209. Red.: T. Severin, str. D. Cantemir 3. Red.: D. A. Ghinoiu.

— **Natura,** revistă pt. răsp. științei. Red. București, str. Carol 26.

— **Pământul,** bilunar, social, literar. An. VIII, Nr. 199. Red.: Călărași, Str. Vânători 127. Dir. propr. Eugen Cialic.

— **Pentru inima copiilor,** revistă pedagogică. An. XV. Nr. 1—2. Red.: V. Ghețea, Valea Dragului Ilfov. Dir.: I. Nisipeanu.

— **Progresul.** An. V. Nr. 68. Red.: București VI, str. Meteor 53. Dir.: propr.: P. Vranceu.

— **România Eroică,** revistă pentru promovarea românismului. Organul U. Z. R. T. An. II, Nr. 10. Director: Ion Colfescu-Delaturda. Redacția: Cluj, str. V. Goldiș 18.

— **Satul și Școala.** Cluj. Red.: C. Jencica și D. Goga.

— **Symposion.** An. I, Nr. 2, revistă de cultură. Red.: Cluj, str. Vânătorilor 18.

— **Timocul.** An. VI, Nr. 12, revistă de luptă naț. cult. Red.: București IV, str. Octav Cocorăescu 84.

Ofirmarea

Literară—Socială

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL IV. — No. 2-3. — FEBRUARIE—MARTIE 1939

Redacția și administrația: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

BCU Cluj / Central University Library Cluj